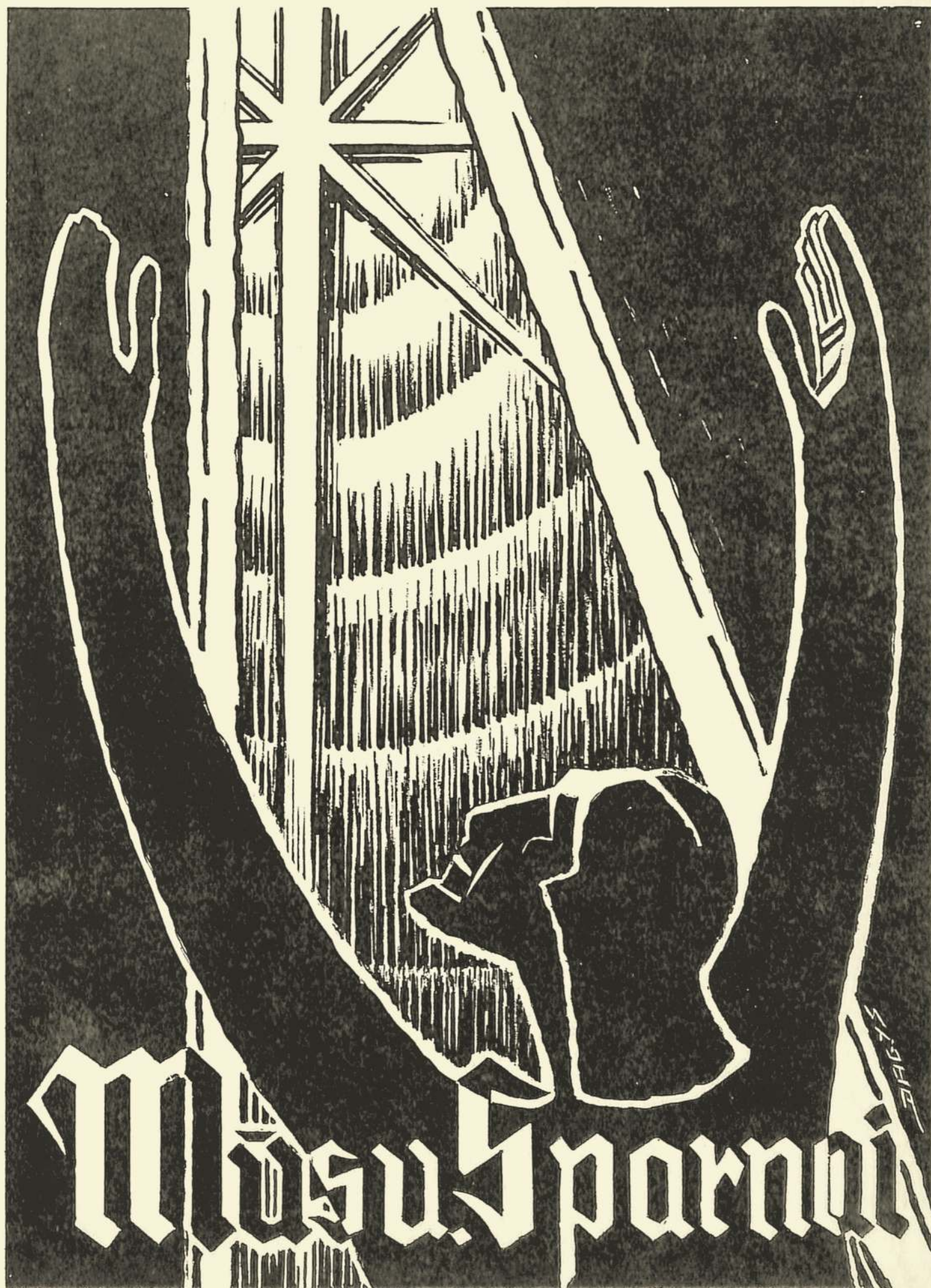

1963

11142

18

OUR WINGS	- Lithuanian Prootestant Journal
PUBLISHER	- Lithuanian Presbyterian Church
EDITOR	- Rev. Povilas Dilys
ADDRESS	- 1942 N. Spaulding Av., Chicago 47, Illinois, U.S.A.

T U R I N Y S

Dail. Jokūbas Dagys.....	BETLIEJAUS NAKTĮ (viršelis)	psl.
Motiejus Tamulėnas	KOLEGIJOS SVEIKINIMAS	2
Kun. Stasys Neimanas.....	MUSŲ SPARNŲ SKAITYTOJAMS	2
* * *	LIET. EV. REF. MINI PREZIDENTĄ	3
Kun. Povilas Dilys	KALĖDINĖS MINTYS.....	5
Halina Dilienė.....	ATSIŠVEIKINIMAS SU KURATORIUM J. VA- RIAKOJU	8
Kun. Povilas Dilys.....	MIRUSIUS MININT	10
Kun. prof. dr. P. Jakubėnas	IŠ POVILO JAKUBĖNO ATSIMINIMŲ	12
J. Kregždė	POVILĄ KLYBĄ APLANKIUS.....	18
Motiejus Tamulėnas	ILINOJAUS PRESBITERIONŲ SINODAS	27
Norman Vincent Peale...	AR PROTESTANTIZMAS GALI BUTI IŠGEL- BĖTAS.....	29
Halina Dilienė	KURATORIUS MARTYNAS NASTOPKA ...	35
Kun. Povilas Dilys.....	ROMOS KATALIKŲ IR EVANGELIKŲ TIKY- BŲ PALYGINIMAS.....	36
Motiejus Tamulėnas.....	ŽURNALO LEIDIMO REIKALU	38
Halina Dilienė.....	SVARBUS KETURIŲ ŠIMTŲ METŲ MINĖJI - MAI.....	39
Wm. Thomson Handzche ..	PROTESTANTŲ KRIKŠČIONYBĖ.....	44
Erika Dilytė.....	LIET. EV. SPAUDOS CENTRAS PAMINĖ - JO MARTYNĄ MAŽVYDĄ.....	49
E. G.	KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI.....	51
Rita Neimanaitė.....	MUSŲ JAUNIMO KLAUSIMAIS.....	52
* * *	KONKURSO LAIMĖTOJAI.....	54
Asta Glemžaitė	ŽMOGAUS KILMĖ.....	55
Maria Kilienė.....	KONFIRMACIJAI (eilėraščiai).....	57
* * *	KRONIKA.....	58
* * *	AUKOS 3-čias viršelio puslapis	

MUSŲ SPARNAI	- Periodinis lietuvių protestantų žurnalas
LEIDĖJAS	- Lietuvių Evangelikų Reformatų Kolegija
ŽURNALO VADOVYBĖ	- Kun. Povilas Dilys, Jokūbas Kregždė, Arvydas Ra- monis, Petras Bružas, Mykolas Plepys ir Jonas Palšis.
ATSAK. REDAKTORIUS	Kun. Pov. Dilys, 1942 N. Spaulding Ave, Chicago 47, Ill. USA.
ADMINISTRATORIUS	- Jonas Palšis 5718 So Richmond St., Chicago 29, Ill., USA.
VINJETĖS	- Dail. prof. dr. V. K. Jonynas
TIRAŽAS	- 2000 egz.
KAINA	- Auka.

MŪSŲ SPARNAI

KRIKŠČIONIŠKOS MINTIES LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS
XII METAI 1963 GRUODIS Nr. 15

Pulk. JONAS VARIAKOJIS, 71 m., Ev. Reformatų Bažnyčios kuratorius, savanoris kūrėjas, buvęs Susisieikimo ir Krašto apsaugos ministeris.

KOLEGIJOS SVEIKINIMAS

š v e n č i ų p r o g a

Evangelikų Reformatų Kolegija Kalėdų ir Naujųjų Metų švenčių proga sveikina visus "Mūsų Sparnų" Redakcinės komisijos darbuotojus, žurnalo bendradarbius, platintojus bei mielus skaitytojus, linkėdama visiems Dievo palaimos ir laimingo gyvenimo 1964 metais.

Šių švenčių proga mes galime pasidžiaugti, kad "Mūsų Sparnų" žurnalas mus lanko reguliariai du kartu per metus, kaip to pageidavo mūsų aukščiausia bažnytinė įstaiga, - sinodas. Turime prisiminti, jog spauda yra svarbi priemonė, kur mes galime išreikšti savo mintis, galime išdėstyti savo pažiūras įvairiais gyvenimo, o ypač, mūsų bažnyčios reikalais. Gyvename išblaškyti po visus pasaulio kampus, vieni apie kitus nedaug nežinome, o per žurnalą kuopuikiausiai gauname visas mums pageidaujamas žinias. Iš žurnalo mes semiamės dvasinės stiprybės ir nenutolstame nuo savo tėvų tikybos.

Pasidžiaugdami praeities darbais, sustiprinkime viltį ateičiai ir visais galimais būdais prisidėkime prie žurnalo išsilaikymo ir jo tobulėjimo.

Kolegijos vardu

M. Tamulėnas,

Prezidentas.

Kun. STASYS NEIMANAS

Superintendentas

"M Ū S Ų S P A R N Ų" S K A I T Y T O J A M S

Kalėdų švenčių ir Naujųjų 1964 metų proga sveikinu visus "Mūsų Sparnų" skaitytojus, bendradarbius, rėmėjus bei talkininkus. Šventes sulaukę, mintimis aplankome visus savuosius tėvynėje pasilikusius, ištremtuosius ir išėivijoje įsikūrusius. Sveikinimas "Garbė Dievui aukštybėse ir žemėje ramybė tarp žmonių, kurie jam patinka"! mus jungia ir laikinai lyg pašalina tas geležinės sienas, kurios mus skiria. Džiaugiamės ir švenčiame visi kartu labai skirtingose gyvenimo sąlygose ir vietose. "Ramybė žemėje"! To labiausiai šiuo metų pasiilgęs pasaulis, bet tai skamba lyg poezija pasaulyje, kur vis girdime grąsinimus ir perspėjimus. Kaip sentimentą tai girdėti mums irgi nepakeliama, jaučiant tą rimtą, pasaulį slegiančią, nuotaiką. Bet kaip tik šis dalykas - "karas" - yra tas objektas, kuris visus liečia, nes jisai šiuo laiku visiems yra grėsmė. Jo pasekmėmis susirūpinta todėl, kad jisai liečia jau ne tik kitus, bet ir tuos, kurių rankose tas pražūtingas giklas randasi.

Tautų ir valstybių istorijoje matome, kad dažniausiai kovota

dėl materialinių gėrybių, pavergtųjų išnaudojimo, galios troškimo, tautinio išdidumo ir daugelio kitų abejonų sukeliančių motyvų. To gal nė viena valstybė ir tauta negalėtų užsiginti.

Šiuo metu visi sutaria, kad sukūrus taikos pasaulį. Prieita išvados, kad jei karas nebus panaikintas, tai jisai mus sunaikins. Biblija tuo klausimu jau seniai blaivai pasisakė: "Kišk savo kalaviją atgal į jo vietą, nes visi, kurie tveriasi kalavijo, žus nuo kalavijo". Taigi ramybė žemėje yra ne ateities, bet esamo laiko reikalavimas. Tai atsiekti yra žmonių šventa pareiga. Prisipažinkime, kad žmonija dar iki šiol nebuvo pribrendusi suprasti pranašo Jėzajo žodžius, kurs dar prieš Kristui gimstant, patarė nukalti vieton ginklų - arklius, vieton durtuvų - piautuvus.

Taika yra teisėtumo vaisius. Be teisių, teisėtumo ir laisvės taika neįmanoma, nors ir nebebūtų ginklų. Taika tarp tautų ir valstybių prasideda ne ginklų naikinimu ir arklių kalimu, bet prisiliekant To, apie kurį biblijoje pasakyta: "Jisai teis ir nubaus tautas", kitaip tariant, blogai bus tiems, kurie teisių ir neteisybės atžvilgiu yra neutralūs. Negarbė ir tiems, kurie skeptiškai nuošaliai stovi ir neprisideda teisėtumą išlaikyti ir ginti. Ir nesėkmė tiems, kurie iš piktos valios tokių siekimą slopina. Kalėdų švenčių pranešimas pažada taiką ir ramybę geros valios žmonėms.

Prieš prasikaltimus atsilaikyti, beginklius išlaisvinti, teises apginti, turi pasilikti ginkluota jėga, nes teisėtumo kardas yra kas kita, negu karo patobulintas ginklas. Taikos viltis remiasi vienybe ir tvirtybe tų, kurie to siekia ir prieš kurias nusilenks tautos. Ir jei kur nors žmonių teisė ir laisvė niekinama ir varžoma, tai, tuo pačiu, vėl atveriamos durys nepaliamajai kovai.

Mūsų gi pačių nusiteikimą ir gerąją valią duokim patirti ir tiems, kurie prieš savo norą liko už geležinės uždangos. Ne piktus despotus iškilmingai sutikime, bet pavergtas tautas nuoširdžiai supraskime ir palaikykime su jomis ryšius.

Teisė, kurią Dievas tautų sugyvenimui davė, reikalauja mus suprasti ir atjausti alkanus, nuogus ir juos varge neužmiršti ir neatstumti.

LIETUVIAI EV. REFORMATAI MINI

PREZIDENTĄ J. F. KENNEDY

Ev. Reformatų bažnyčioje, Čikagoje, 1963 m. lapkričio mėn. 24 d., Mirusiųjų minėjimo pamaldų metu buvo paskirta susikaupimo valandėlė tragiškai žuvusiam 35-jam Jungtinių Amerikos Valstybių Prezidentui John Fitzgerald Kennedy.

Kunigas P. Dilys perskaitė sekančio turinio raštą:

COPY

P R E S B Y T E R Y O F C H I C A G O
2 9 E a s t M a d i s o n s t r e e t
C h i c a g o 2, I l l i n o i s
T e l e p h o n e A N d o v e r 3 - 0 2 6 6

November 22, 1963

Dear Fellow Presbyter,

So that we may give a united witness in this time of national sorrow and distress, I am suggesting that the following message be read at our church services tomorrow, Sunday, November 24:

"In this hour when our hearts have all been saddened by the tragic death of President Kennedy, it seems altogether fitting that we should give appropriate recognition of this loss to our nation in our church services today.

"Our nation and all the peace-loving peoples of the earth have lost a strong and courageous leader in the cause of human freedom. In such a time as this we can only bow before God in penitence and humility, seeking his divine guidance and protection, and waiting upon him for the direction He is able to give us for the days ahead.

"United Presbyterians throughout the Chicago area join with Christians throughout the world in expressing their deepest sympathy to Mrs. Kennedy and the bereaved family of the President in this hour of their sudden and crushing sorrow. May our Heavenly Father sustain and comfort them with his love and consoling presence.

"Let us offer our united prayers to Almighty God that His strength and direction may be given to the one upon whom the mantle of responsibility now falls - President Lyndon B. Johnson. May the God of our Fathers be his God, and give him strength of mind and body and spirit that he may be enabled to give to our nation strong and stable leadership in a time of confusion and unrest.

"Let us rededicate our lives to God in a deeper trust and more steadfast allegiance that we may be a people whose God is the Lord!

"God grant that even in the face of this tragic and untimely death, we as a people may become more closely united than ever before in a common purpose to keep our nation morally and spiritually strong so that we may become instruments of His Peace in bringing the redeeming and reconciling love of Christ to a broken and divided world".

(Signature) Yours in His Service,
John A. Bellingham,
Moderator, Presbytery of Chicago.

Po bendros maldos už Prezidento J. F. Kenedžio šeimą, už naująjį Prezidentą L. B. Johnson ir už Amerikos tautą, konsulas A. Kalvaitis pagrojo vargonais amerikonišką himną.

Kun. Povilas Dilys

KALĖDINĖS MINTYS

Visuomet Kalėdų laike sveikiname vieni kitus, o namie artimųjų tarpe pasidaliname dovanomis, tuo parodydami savo prisirišimą ir draugiškumą vieni kitiems. Tačiau visame tame glūdi visai kitokia reikšmė. Mūsų pamaldos, mūsų kalėdinės iškilmės tik tuomet nustoja buvusios vien prisiminimais ir tuščia tradicija, kai jos atgaivina mos svarbiausia mintimi, kad "Išganytinga Dievo malonė pasirodė visiems žmonėms" (Laiškas Titui, 2, 11). Ta malonė Kristaus Viešpaties pavydale nepalieka pasislėpusi Betliejuje, bet eina nugalėti žmonių sielų, tuo pakeisdama istorijos eigą. "Jame buvo gyvybė ir ta gyvybė buvo žmonių šviesa", rašo apaštalas Jonas (Jono 1, 4). Kristus eina ir skleidžia šviesą, kurios ryškus simbolis yra Betliejaus naktis, angelų giedojimas: "Garbė Dievui aukštybėse ir žemėje ramybė tarp žmonių, kurie jam patinka". (Luko 2, 14).

Kristus yra Viešpats - štai trumpas, bet aiškus pirmųjų krikščionių išpažinimas, kai jie savo vado paliepimu išėjo į pasaulį "krikštyti vardan Dievo Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios" (Mato 28, 19).

Šimtmečių bėgyje krikščionybė dažnai pasiduodavo piktoms galybėms, tačiau ji niekuomet

neužmirė žmonių širdyse. Iš Betliejaus į Golgotą, iš Golgotos į tuščią kapą, iš kurio prisikėlė Kristus Viešpats, per amžius iki šios dienos, per mūsų kartą iki šio eono pabaigos Jo pasekėjai žengia ir žengs prie vieno bendro tikslo - Kristus yra Viešpats.

Todėl matome jų tarpe pie menų, karalių, kunigaikščių, kaimiečių, miestiečių, proletarų, plebėjų, didžiųjų galvotojų, tikrų ir egzaltuotų pamokslininkų. Nepaisant to, kad laikui bėgant, jie tarp savęs susiginčijo, vieni kitus persekiojo, degino ant laužų, kalino ir žudė, jie vis dėlto palieka vienoje bendroje šeimoje, kurioje Kristus yra, arba tiksliau sakant, turi būrį Viešpats. Kiekviena Viešpaties gimimo sukaktis, kiekvienos kalėdinės Evangelijos pakartojimas pagal Luką 2, 1-20, iš naujo primena mumstą bendrąjį kelią, visų, kuriems Kristus yra VIEŠPATS. Tuo būdu Kristaus Evangelija gavo universalinę reikšmę. Tai nėra Platono filosofija, kuri 400 metų prieš Kristaus atėjimą tvirtino, kad žmonija gyvena tamsoje ir tik retkarčiais ją apšviečia kurios nors idėjos spindulys. Su Kristaus gimimu tai jau nebe idėja, bet pasilieianti tikrovė. Stropiau išsižiūrėjus į istorijos raidą matome, kad pakeitimai per Kristų įvyko ne

dėl politinių laimėjimų, ne per ugnį ir kalaviją, bet per veikimą žmonių širdis. Krikščionybės skiepijimas brutalia jėga, kaip tai buvo daroma kai kuriuose kraštuose viduramžiuose, turėjo paviršutiniškos reikšmės; tik misijos darbas, paveikti pasikiro žmogaus širdį, atnešdavo pozityvių vaisių. Tame ir glūdi Betliejaus nakties reikšmė: Kristus yra Viešpats žmonių širdyse. Tik tas kelias-keisti žmogaus širdį, t. yra jo dvasinių nusistatymą, padarė Jėzų didžiausiu reformatorium visiems laikams.

Tas dangiškasis reformatorius kalėdiniame laikotarpyje visuomet iš naujo stato mus prieš klausimą: Kas mums yra Betliejaus naktis? Kas mums yra Jėzaus asmenybė? Klausimo esmė yra-ar Kristus yra mūsų Viešpats? Ar mūsų senų tradicijų pagerbimas padeda keisti mūsų širdį ir turi įtakos savo artimo širdies pakeitime?

Tik tuomet tradicija reikalinga, tik tuomet laikykimės jos toliau. Nebijokime taip pat išbraukti iš Kalėdų Šventės viską, kas trukdo mums tapti geresniais krikščionimis negu iki šiol buvome, nepaisant to, kad tai gali būti per šimtmečius mūsų šeimos priimtas paprotys.

Kaip dabartiniame laike pasireiškia žmogaus širdies pasikeitimas? Visų pirma privalome įsisąmonyti, kad mes krikščionys nešame dalį atsakomybės už žmonijos rytojų. Mes, t. y. žmonės, kuriems ir šiandien Jėzus iš Nazarėto turi ką pasa-

kyti, mes, kurie tikime, kad Jėzuje apsireiškė LOGOS, kad jis visada kviečia mus sekti jį, turėti atvirą gailestingą širdį ligoniams ir pilną supratimą žmonių negalavimams. Nepamirškime, kad mes esame pašaukti statyti teisingesnę pasaulį ir kurti geresnį supratimą tarp žmonių. Kalėdų žinia apima visą žmogaus egzistenciją ir siekia iki jos dvasios pagrindo. Ji išauga virš tradicijos, sutriuškina ją reikalui esant. Ta žinia yra šviesa, rodanti mūsų dabartinę realią padėtį. Kalėdų žinia yra atvira kritika mūsų paviršutiniškumo, neištikimumo ir nuduoto pamaldumo. Ta žinia kartu su visa Kristaus Evangelija rimtai rodo kur esame, kur stovime, ką mes gera, ką bloga padarėme, kur mes elgiamės kaip jos dvasios vaikai, kur prasižengiame jos reikalavimams.

Kristaus Evangelija rodo sąryšį tarp mūsų protėvių bei tėvų veikimo ir mūsų pačių. Iš jos galima sužinoti, kokią krikščionišką palikimą gavome iš mūsų tėvų, kokią nekrikščionišką naštą jie mums atidavė, kas mūsų laukia, kokią užduotį mes turėtume atlikti žemėje. Jeigu rimtai norime pergyventi Kalėdas, tai mūsų širdžių pakeitimo dieną turėtume parodyti pilną supratimą kitų žmonių pasiilgimų ir vilčių. Kalėdinis išpažinimas, kad Kristus yra mūsų Viešpats tuojau veda mus į dabartinį pilną neramumo pasaulį ir padeda pagrindinai suprasti jo religinius, socialinius, tautinius ir tarptautinius klausimus.

Ev. reformatų bažnyčia. Biržai, 1963 m

mus. Jau praėjo laikas, kada mūsų protėviai buvo laimingi, patenkinti savimi laikydami save gerais krikščionimis, nepaisant to, kad aplink juos viešpatavo vergija ir skurdas. Bet jie ir tada nebuvo geri krikščionys. Jėzus Kristus jau tada pasmerkė tokį pasielgimą, tik žmonės nenorėjo to suprasti.

Tas klaidingas buvusios kartos Kristaus reikalavimo supra-

timas buvo tų žmonių didelė nuodėmė. Dabar pasaulis pasikeitė, kad neįmanoma taip galvoti ir taip Kalėdas švęsti. Tai būtų visiškai Kristaus išsižadėjimas dvasioje. Dabartinio pasaulio sąlygos verčia mus geriau suprasti visus žmones kankinančius klausimus ir pagalvoti, kaip rasti atitinkamą išeitį. Kalėdinė žinia yra savo esmėje universalus pobūdis.

Jo šviesoje mažėja ir dingsta tikybų skirtumas. Būti dabar tikroje kalėdinėje nuotaikoje reiškia tiesos jieškoti visur, netik savo tikybos simbolinėse knygos, bet ir pas artimus, kurie kitaip supranta ir aiškina Evangelijos dėsnius. Mes privalome stengtis rasti tai, kas pas kitus yra sukurta per Šventąją Dvasią ir paimti tą tiesą, kad mūsų gyvenimas turtėtų. Tikra ekumene yra ten, kur

drąsiai semiame dvasinį peną iš visų tikybų, bet priimame tik tas pažiūras, kurios yra ten krikščioniškos ir kuriančios.

Tegu tos kalėdinės mintys paragina skaitytojus giliau negu iki šiol žiūrėti į savo dvasinį gyvenimą ir nustatyti, kas ten yra krikščioniška ir kas kliudo išpažinti - Kristus yra mūsų Viešpats. Jei skaitytojai tai padarytų, šių minčių tikslas būtų pasiektas.

AT SISVEIKINOME SU KURATORIUM JONU VARIAKOJU

Š. m. spalio 31-ą, kaip tik Reformacijos dieną, mirė St. Charles miestely nuo širdies smūgio Lietuvos ev. ref. bažnyčios kuratorius pulk. Jonas Variakojis. Jo mirtis giliai sukrėtė visus reformatus, o t. p. daugelį platesnės lietuviškosios visuomenės narių.

Mums, reformatams, kuratorius Jonas Variakojis buvo ypatingai brangus asmuo. Visi gerbėme jį ir mylėjome. Nors gyvendamas ne Čikagoje nelabai dažnai galėjo lankytis pamaldose, tačiau niekuomet nepraleisdavo svarbesnių parengimų, susirinkimų, o ypatingai sinodų. Sinodai, kurių direktorium sutikdavo būti kurat. Jonas Variakojis, praeidavo gražiai, sklandžiai, be nesusipratimų. Jis pats niekuomet neparodydavo jokio susijaudinimo. Vien jo taurios asmenybės užtekdavo ramiai nuotakai įsivyrauti. Parapijos gyvenimu J. Variakojis visuomet būdavo susirūpinęs, negailėdavo rimtų patarimų. Raginda-

vo reformatus rašyti apie mūsų parapijas Lietuvoje. "Skubėkime surašyti žinias, kurių sekančios kartos be mūsų nebegalės gauti", dažnai sakydavo jis. Pats paliko savo atsiminimus jau paruoštus spaudai. Tie, kuriems tekdavo lankytis jaukiame p. p. Variakojų namely ant aukšto Fox River kranto, niekuomet nepamirš to šilto vaišingumo ir nuoširdumo su kuriuo abu šeimininkai pasitikdavo gal ir nevisuomet laiku užsukusius svečius.

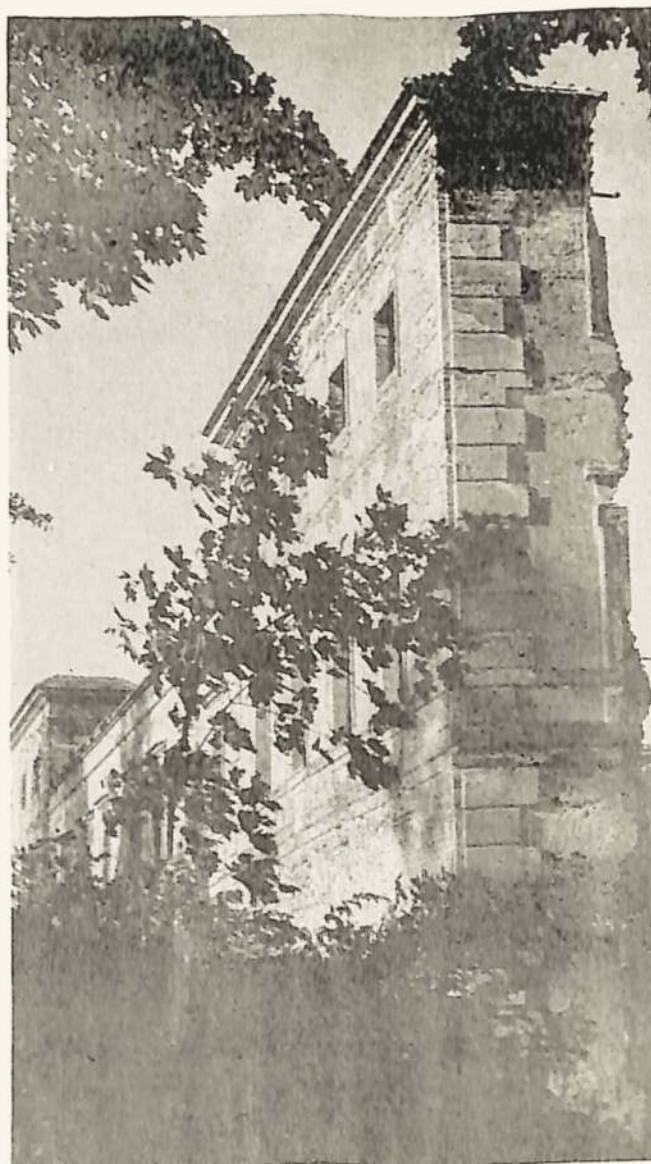
Apie Jono Variakojų nuopelnus ir reikšmę Lietuvai, kaip Lietuvos nepriklausomybės kovų veterano, pulkininko, krašto apsaugos ministerio ir visuomeninko, buvo jau daug rašyta ir, be abejo, platesnė jo biografija tilps ateity ir "Mūsų Sparnuose". Todėl šį kartą apie tai neminama.

Lapkričio 2 - 4 dienomis dideli žmonių būriai skubėjo į Petkaus koplyčią atsisveikinti su garbinguoju vėlioniu. Jų tarpe matėsi daug ramovėnų, ginklo ir

kovų draugų. Pamaldos buvo atlaikytos tris kartus - Superintendente St. Neimano, kun. P. Dilio ir kun. A. Trakio. Buvo pasakyti jausmingi ir gilūs pamokslai, kuriuose velionis buvo nušviestas toks, koks jis iš tikrųjų buvo: religingas, taurus ir kuklus.

Palaidotas lapkričio 4-tą dieną. Gedulingų pamaldų metu giedojo B. Variakojienė, vargonininkavo prof. V. Jakubėnas. Ramovėnų vardu atsisveikinimo kalbą pasakė gen. M. Reklaitis. Lietuvos Ev. Reformatų Kolegijos vardu atsisveikino kuratorius Viktoras Karosas.

"Jonas Variakojis gimė Rimkuškių kaime", kalbėjo V. Karosas, "iš kurio anapus Širvėnos ežero matėsi Biržai su Radvilų pilies griūvėsiais. Į tuos griūvėjus žiūrint, Joną Variakojį veikė ne jų romantika, bet jų paliktas dvasinis reformacijos testamentas - besąlyginė meilė žmogui ir savo tautai. Jis tuose idealuose buvo išugdytas ir todėl visai suprantama, kodėl lemtinguose karo momentuose jis atsidūrė pirmųjų kovose už laisvę eilėse. Plačiau neminint jo nuveiktų darbų, čia reikia pakartoti jo paties žodžius, pasakytus paskaitoje, skaitytoje reformatų bažnyčios salėje 16-to vasario proga, kad moralinės jėgas jis gavo per savo bažnyčią ir todėl jis savyje turėjo galią ne tik šaltai ir objektyviai įvertinti istorijos įvykius, bet ir įkvėpti tą sąvoką kitiems. Tremtyje pulk. Jonas Variakojis, kaip garbingas kuratorius, įsijungė į lietuvių ev. refor-

Sutvirtintas Biržų pilies griūvėsių pietinis mūras.

matų bažnyčios veiklą. Jis puikiai suprato, kad ateities kovą nulems moralinės jėgos, kurios gali būti telkiamos tik per bažnyčią".

Į tautines kapines velionių palaidėjo visi trys minėti kunigai ir didelis žmonių būrys. Ilsėkis ramybėje, mielas kuratoriau! Kartu su tavo žmona, sūnum, broliu Petru ir kitais giminėmis, mes, reformatai, liūdime tavęs netekę.

Halina Dilienė

MIRUSIUOSIUS MININT

Perredaguotas pamokslas pasakytas Mirusiųjų Minėjimo Dieną
ev. reformatų bažnyčioje 1963 m. lapkričio mėn. 24 d.

Laiškas Hebrajams 2, 14-15.

"Taigi, kadangi vaikai turi bendrą kūną ir kraują, ir jis lygiu būdu juodu prisiėmė, kad mirtimi sunaikintų tą, kuris turi mirties valdžią, tai yra velnią, ir išvaduotų visus tuos, kurie dėl mirties baimės per visą gyvenimą buvo atitekę vergystei".

Prancūzų rašytojas André Malraux savo veikale "La condition humaine" rašo: "Jūs žinote posakį: reikia devynių mėnesių laiko, kad gimtų žmogus, bet užtenka vienos dienos jį užmušti. Bet paklauskite: ne devyni mėnesiai, bet penkiasdešimt metų yra reikalingi, kad žmogus taptų pilnais to žodžio prasme žmogumi; penkiasdešimt metų pasiaukojimo, valios lavinimo ir taip daug kitų dalykų. Kada jis galų gale yra žmogumi ir jame nebėra nieko vaikiško, jis tinka tik mirčiai".

Tas autoriaus pesimistiškas išsireiškimas apie beprasmišką gyvenimą ragina mus mirties klausimą nagrinėti. Tuoju atveju pradžioje galima pasakyti: jeigu mirtis yra be prasmės, tai mūsų gyvenimas yra be gilaus tikslo. Bet jeigu pasiseks įrodyti, kad mirtyje yra pasislėpęs buvimas, kurio neturi gyvenimas, tai privalome, kaip galima greičiau pakeisti mūsų pažiūrą į tas problemas.

Atsakymas į klausimą, kas yra gyvenimo turinys, slepia savyje kitą mintį, kurią reikia anksčiau išaiškinti - kas yra mirtis? Pilnatai žinoti labai sunku. Gera, kad Kristaus bažnyčia šį sekmadienį skiria mūsų brangiems užmigusiems broliams ir seserims; toks mirusiųjų minėjimas savaime kelia mirties esmės problemą.

Lapkritis yra mėnuo, kuris beveik kiekvieną dieną primena mums mūsų šioje žemėje gyvenimo galą. Mirštanti gamta yra kiekvienais metais rimtas mums perspėjimas, kad mirtis yra ir mūsų likimas. Jau Homeras savo Ilijadoje rašo, kad viena žmogaus karta auga, stiprėja - o kita pranyksta. Įsisamonijimas apie mirties neišvengiamumą yra vienas ženklų, kurie skiria mus nuo gyvulių. Todėl girdime tiek daug apie mirtį, todėl anksčiau ar vėliau turime sau pasakyti: artėja valanda, kad mes turėsime mirti.

Žiūrint į mirtį paprastomis akimis, atrodo, kad tai yra perėjimas iš buvimo į nebuvimą. Tai būtų visų gyvenimo vertybių panaikinimas, praradimas viso, kas duoda gyvenimui grožį ir džiaugsmą. Todėl žmogus kaip galėdamas vengia mirties, todėl rimtai susirgęs ligonis vis dar turi vilties pasveikti, vis dar bijo įeiti į mirties pasaulį.

Yra žmonės, kurie daugiau

ar mažiau yra apsipratę su mirtimi; ar tai būtų kare, ar darbe, kuris yra surištas su pavojumi prarasti gyvybę. Bet pilnai galime mirtį suprasti ir mirties baime nugalėti tik dvasios plotmėje. Įsitikinimas, kad pav. mano mirtis atneš palaiminimą kitiems yra milžiniškas faktorius mirties baime nugalėti. Tai yra tikėjimas į reikšmingą idealą, į tėvynę, į žmoniją, į teisybę, į mokslo pažangą. Tai yra taip pat supratimas, kad kitos išei ties nėra, turiu pasitraukti iš šio gyvenimo. Tokiems žmonėms mirtis nėra nelaimė, bet tik likimo išpildymas. Išmintingumas davė Sokratui galią, po ilgos dvasinės diskusijos su draugais, su šypsena išgerti mirties taure. Mes žinome, kad netik senas pagoniškas pasaulis stebėjosi, kaip šitas senas graikų filosofas mirė, bet jo nusi statymas nebuvo be įtakos senųjų krikščionių bažnyčios galvojimui. Bet einame toliau. Tikėjimas į nemirtingą žmogaus dvasią duoda mums galimybę dar geriau mirties esmę suprasti. Tai yra ne mirtis, bet perėjimas į kitą geresnę, teisingesnę ir tobulesnę gyvenimą. Jau keturis šimtmečius prieš Kristų tokia mintis buvo gyva Platono moksle. Jis bando įrodinėti, kad mūsų siela, t. y. mūsų dvasinis gyvenimas, kol gyvi esam, yra pagauta, yra užrakinta kūne, kaip kalėjime, ir tik fizinė mirtis ją išlaisvina. Tada dvasia grįžta į savo tikrąją tėvynę, į idejų pasaulį, kad ten gyventų amžinai.

Tačiau didžiausias šio pa-

saulio amžino Gyvenimo skelbėjas buvo Jėzus Kristus. Pagal Kristų, kiekvienas, kuris tiki ir myli, bus prikeltas amžinam dvasiniam gyvenimui. Mūsų dvasia jau nebegyvena idėjų pasaulyje, kaip aiškino Platonas, bet tai bus pavienio žmogaus individualus dalyvavimas Dievo Karalystėje permainyto kūno pavydale. Tą tikėjimą į prisikėlimą, kitaip aiškindamas dalinai parėmė Mahometas.

Mes krikščionys turime ne tik Kristaus mokslą apie mirtį, jo žodžius, palyginimus, paaiškinimus, ką gali ir nekrikščioniškas pasaulis pasakyti apie savo pranašus, bet paties tos pažiūros mokytojo patvirtinimą, jo prisikėlimą iš mirties. Jėzus Kristus pats, jau čia žemėje gavo iš Tėvo galią mirusiems gyvenimą grąžinti. Naujasis Testamentas aprašo tris įvykius, kada Jėzus tą galią panaudojo: Lozorius, Jaunikaitis iš Naimo ir karo vado iš Jairo dukrelė. Bet jo paties prisikėlimas yra geriausias įrodymas, kad su mirtimi nepasibaigė dvasinis žmogaus gyvenimas. Tokiame tikėjime apaštalas Povilas rašo savo tam klausimui skirtą penkio-liktaį perskyrimą korintiečiams. Ten jis aiškiai įrodinėja, kad mes prisikelsime kitame negendamame kūne. Mūsų kalboje aiškiau būtų pasakyti - dvasiniame kūne.

Mūsų trumpas mirties aiškinimas dar privalo būti paremtas mūsų malda ir mūsų meile žmonijai. Teisingai malda į Viešpatį yra pavadinta aukštąja mokykla, kur žmogaus dvasia

Laidotuvės Aulių km. Biržų v., 1963 m. birželio m. Laidojama Ona Kregždienė. Dalyvauja velionės dukros, žmonės, sūnus ir anūkai. Dalyvių tarpe matome Biržų ev. ref. parapijos kun. P. Jašinską ir kolegijos prezidentą K. Burbulį.

gauna paaiškinimus, kas yra gyvenimas, kas mirtis.

Psalmistas 23-me psalme rašo: "Nors aš eičiau per tamsią daubą, nebijosiu pikta, nes tu esi su manim; tavo lazda ir tavo ramstis - jie padrąsins mane". Bendrai, Dovydo psalmi daugelyje vietų rodo tą žmogaus gilų tikėjimą į amžinąjį gyvenimą pas Dievą.

Kartu su malda mūsų meilė į žmoniją stovi virš fizinės mirties. Meilė yra Dievo esmė. Jei gu mes meilės akimis žiūrėtu-

me į kitus, tai turėtume savyje kažką iš Dievo, kažką iš amžinybės jau čia žemėje.

Tos amžinybės dalelė nesi-
baigia su mirtimi, o tik auga
mūsų dvasioje kol nepamatysi-
me Dievą danguje.

Mūsų Viešpats ir Išganytojas
sako: "Aš esu prisikėlimas ir
gyvybė. Kas tiki mane, nors ir
numiršta, bus gyvas, ir kiekvie-
nas, kuris yra gyvas ir tiki ma-
ne, jokių būdu nemirs per am-
žius"! Amen.

* * *

IŠ POVILO JAKUBĖNO ATSIMINIMŲ

(Tąsa iš Nr. 14)

Man buvo keista, kodėl tik vienas Dagilis kas vasarą atvažiuo-
davo į Mažutiškius, o kiti penki
intelligentai visai nepasirodydavo
savo gimtajame krašte. Dagilio
pasirodymas būdavo didelis įvy-
kis visoje Biržų apylinkėje. Ge-
riausias poilsis Dagiliui buvo,
bendravimas su kaimiečiais. Pra-
dėjau tėvelį prašyti ir mane iš-
vežti į gimnaziją. Pasinaudoti
Slucko bendrabučiu ir ten lankyti
gimnaziją motina nepritarė dėl
labai didelio nuotolio ir ilgos ke-
lionės. Auklėtiniai tik vasaros
atostogoms galėdavo atvykti pas
tėvus. Po ilgo teiravimosi sustota
prie Nitaujos, nes tenai veikė kun.

Kurnatauskas, kurs prieš tai kunigavo Biržuose ir jį dar visa paprija gerai atsiminė. Motinai ir tėvui geriausia patiko atiduoti mane kun. Kurnatausko globon.

Idant greičiau išmokčiau vokiečių kalbos, kun. Kurnatauskas atidavė mane dviklasei miesto mokyklai. Greitai paaiškėjo, kad aš ten nieko neišmoksiu, kas man reikalinga gimnazijon įstoti. Dėl amžiaus galėjau būti priimtas tik į antrą klasę. Mokykloje manęs niekas nieko nemokė, bet aš turėjau mokytis rusų kalbos tiek mokinius, tiek mokytojus. "Pasimokęs" kai kurį laiką, įsitikinau, kad tokios mokyklos lankymas yra ne kas kita, kaip bereikalingas laiko gaišinimas. Be to, toji mokykla manęs netraukė ir dėl žiauraus vaikų mušimo. Dar ir šiandien, prisiminus aną mokyklą, mano ausyse spingia mušamo vaiko gailėstingas rikšmas. Sumaniau iš tos mokyklos pabėgti. Mokyklos vadovybė sujudo - sukruto manęs ieškoti ir iš kun. Kurnatausko reikalauti, kad aš grįžčiau. Jokie prikalbinėjimai manęs nepaveikė. Aš nepaklausiau. Rengiaus privačiai ir 1887 m. išlaikiau egzaminus į antrą klasę. Mano ruošimasis egzaminams buvo lydimas karšta malda. Ta malda didėjo einant gatve pro gimnaziją: taip aš troškau tapti jos mokiniu ir įgyti naujų žinių.

Nitaujoje pasijutau vienišas, nebuvo su kuo pasikalbėti. Pradėjau dairytis lietuvių ir suradau du kareivius: Stačkūnų Balčiūną ir Melaišių Gryną. Kažkaip sužinojau, kad Alunano knygų krautuvėje galima esą pirkti "Aušrą" ir kitų knygų. Užkampiais, kaip koks

vagis, prislinkau prie Alunano knygų krautuvės. Koks didelis buvo mano apmaudas, kai sužinojau, kad Alunanui uždrausta pardavinėti lietuviškas knygas. Atsivežta iš gimtojo kaimo įdiegta lietuviybės sėkla pradėjo dygti ir bujoti įtakoje tokių lietuviybės šulų, kaip Jablonskis, Krikščiukaitis, Lozoraitis, Čepas. Šie šulai rinkdavosi pas Jablonskį. Čia skaitydavo "Varpui" paruoštus straipsnius arba patį "Varpą". Krikščiukaitis prijuokindavo mus savo iš kaimo gyvenimo aprašytais vaizdais. Dar ir dabar matau vieną tokių vaizdą: įkaušęs ūkininkas grįžta namo, maklinėja ir negali rasti tikrojo kelio į namus.

Nitaujos gimnazija tapo žinoma visai šiaurės Lietuvai. Kas norėjo mokytis, tas važiavo į Nitaują, mokyklų miestą. Jei nepatekdavo į gimnaziją ar į realinę mokyklą, tai įstodavo į kurią nors privatinę mokyklą su viltimi įgyti reikalingą kiekį žinių ir išlaikyti egzaminus į norimą mokyklą.

Iš apačios, iš klasės į klasę, lipo vis didesnis mokinių skaičius. Apie 1890 metus susidarė jau nemažas lietuvių būrys. Gimnazijos vadovybė matė reikalą laikyti tikybos mokytoją katalikams. Jau buvo tiek susipratusių lietuvių, kad galima buvo juos jungti. Tad mes su velioniu Avizoniu įsteigėme lietuvių draugiją "Kūdikis", kurios tikslas buvo eiti į liaudį, skleisti susipratimą ir švietimą. Kiekvienas mokinis buvo įpareigojamas, vykstant atostogų į kaimą pas tėvus, vežtis pundačią knygų, kurias gaudavome iš Palangos dr. Vaineikiui tarpininkaujant. Mat prieš karą Palanga

buvo priskirta prie Kurliandijos gubernijos, kur latviams spauda buvo neuždrausta. Rusų žandarams buvo tik viena Palanga, per kurią plaukdavo spausdintas lietuviškas žodis. Pas dr. Vaineikį vykdavo labai dažnos kratos. Pagaliau jis rusų valdžios tapo ištremtas į Sibiriją, kaip valstybei pavojingas žmogus.

Mokiniai lietuviai turėjo savo tarpe šnipą, kurį mes įtarėme esant nepalankiu mūsų judėjimui. Mums buvo neaišku, iš kur Didžiulis gali turėti tiek lėšų, kad galėtų apmokėti pensijoną pas mokytoją Smiriaginą Juodąjį. Šis Didžiulis nebuvo iš lietuvių veikėjų šeimos.

Žiemos ir vasaros atostogoms važiuodavau pas tėvus. Pasirinkdamas atitinkamus žmones, steigiau kilnojamus knygynėlius ne vien šeimai, bet ir visai apylinkei. Knygomis ir laikraščiais aprūpindavo knygnešių karalius Bielinis - Bieliauskas - Barzdyla. Tai nebuvo knygnešys, bet knygvežys. Knygas jis veždavo naktį, tamsumoje, kada ir bet kokia policija miega. Bielinis išklausinėdavo patikimus žmones, kur gyvena mokinyš arba studentas, kuriuo galima pasitikėti; tokį būtinai atlankydavo ir knygų punduką palikdavo. Su manimi jis taip elgdavosi: jei už knygas reikėdavo atsiskaityti, tai atvažiavęs naktį keldavo, o jei atsiskaitymo nebūdavo, tai išvertęs knygų maišą vykdavo toliau.

Atsižvelgdamas į savo skaitlingą šeimą - 3 dukterys, 3 sūnūs - ir į tai, kad dukteris reikės "išpasogyti" - kraitį duoti, mano tėvas labai sunkiai sutiko mane mokyti. Mes susitarėm, kad tėvas šelp

kol aš baigsiu keturias klases, paskui aš pats apsirūpinsiu. Savo pažangume moksle, darbštumu ir elgesiu buvau pavyzdingas mokinyš, beveik visados klasėje pirmą vietą, retai antrą, užimdavau. Tas buvo tada, kol aš dar šlubavau vokiečių kalboje. Bet jau ketvirtroje klasėje gaudavau pamokų. Kaip geras mokinyš būdavau atleidžiamas nuo mokslapinių. Be to, gimnazijos vadovybė irgi sušelpdavo, kai be pašalinės pagalbos savo reikalų aprūpinti neįstengiau. Taip, pavyzdžiui, įvedus mokinių uniformą, negalėjau įsigyti apsiausto, kurio medžiaga buvo brangi. Nuo penktos klasės patys mokytojai man pripiršdavo užtektinai pamokų. Dvi vasaras buvau namų mokytoju Švenčionyse ir Svidų Hlerim dvare, anoje pusėje Minsko, prie Borisovo. Vasaros atostogų metu savo laiką taip sutvarkydavau, kad porą savaitių galėdavau pagyventi kaime, šeimoje ir sutvarkyti lietuviškus reikalus.

Gimnaziją baigiau 1893 metais birželio mėnesyje. Brandos atestatas pravėrė man aukštųjų mokslų duris. Bet kurias duris pasirinkti? Tai buvo irgi nelengvas žygis. Direktorius primygtinai prikalbinėjo vykti į Maskvą ir stoti į istorijos-filologijos fakultetą, ir pažadėjo riebią stipendiją. Šis pasiūlymas man nepatiko. Baigęs filologijos mokslus, susilaukčiau tokio pat likimo, kokio susilaukė Nitaujos lietuviybės šulai: Čepas gavo vietą Sibirijoje (Čitoje), Krikščiukaitis buvo išsiųstas į Tichviną už Naugardo, Jablonskis tapo iškeltas toliau nuo Lietuvos, į Taliną. Šitos "savanoriškos" deportacijos mane jaudino. Aš

sanprotavau sau vienas: juk baigęs Maskvos universitetą ir tu "laisvanoriškai" būsi deportuotas kaip galima toliau nuo tėvynės, nuo savo žmonių, į kokį ten Samarkandą, Sterlitamaką, Murmanską. Iš jau minėtų senesnės kartos inteligentų, arčiausiai dirbo Klausučių Plepys. Jis mokytojavo Voroneže. Visi kiti, išskyrus Dagilį, pranyko Kaukazo kalnuose,

Paskutinė kun. prof. dr. Povilo Jakubėno nuotrauka Šveicarijoje 1951 metais. Šalia jo duktė Halina Dilienė.

neaplankę nė karto gimtojo krašto. Šitie sanprotavimai nulėmė mano studijų kryptį: aš pasirinkau teologiją. Į teologiją mane viliojo tėvų namuose įgytas pamaldumas. Man liko neužmirštami, taip vadinami, "poteriai". Pas mano tėvą susirinkdavo kaimo reformatai, giedodavo ("švysdavo") giesmes ir suklūpę balsiai melddavosi. Dar ir dabar matau jų, susirinkusių, sudvasintus ir maldingumo pagautus veidus. Poteriai vykdavo sekmadieniais, septintą valandą iš ryto.

1893 metų rugpiūčio 17 d. bu-

vau įmatrikuluotas Dorpato universiteto Evangelikų Teologijos Fakulteto studentu. Pasijutau Dorpato mieste vienumoje. Mokslo prasidedant, akademinės korporacijos gaudydavo tarp suvažiavusių abiturientų sau naujus narius (fuksus). Ir mane užkalbino kažkoks matytas, bet nepažįstamas veidas, prabildamas į mane lenkų kalba. Su lenkų kalba buvau susipažinęs dar gimnazistu būdamas. Kažkaip į mano rankas pateko lenkiška knyga; paskaitęs, įsitikinau, kad toji kalba panaši į rusų kalbą. Tai buvo "Fotografje bez retuszu". Lenkiškai-vokiško žodyno pagalba aš tą knygą perskaičiau, praleisdamas vasaros atostogas pas tėvus ir sirgdamas dizenterija. Tas matytas lenkas mane nusivedė į Polonijos korporaciją ir pasiūlė jon įstoti. Aš sutikau. Greitai įsitikinau, kad ne vieta man Polonijos korporacijoje. Jos nariais buvo dvarponiai ir baigusią universitetą sūnūs. Korporacija susidėjo iš dviejų luomų: bajorų ir nebajorų (literatų), ir aš vienas chlopas. Bajorai-dvarininkai iš aukšto ir su panieka žvelgė į nebajorus-literatus. Tarp šių dviejų partijų (iš po lango ir iš po krosnies) vyko nuolatiniai ginčai, trynimasis, nesusipratimai. Visa tai baigdavosi konventa (susirinkimais), kurio metu vienas kitą įžeisdavo, o įžeidimą galima buvo nuplauti dvikova pistoletais. Nebeatsimenu už ką ir aš buvau įtrauktas į tą vidurinių amžių kvailybę. Vietoje šaudytis ir statyti pavojun gyvybę, arba tapti invalidu, aš nusispioviau ir paprašiau nebelaikyti manęs korporacijos nariu. Už tat bu-

vo ant manęs paskelbtas verschis (infamija) ir kabėjo mano pavar-dė prie juodos lentos korporaci-jos patalpose. Nors ant manęs bu-vo paskelbtas verschis'as, nors aš kviečiamas kokiai tai Poloni-jos iškilmei-jau seniai baigus uni-versitetą-parašiau kvietėjui gana aštrų padėkos laišką, bet, pasiro-do, mane vis dar laikė savo nariu ir tiksliai žymėjo mano gyvenimo eigą. Apie tai sužinojau būdamas Vilniuje lenkų okupacijos metu. Man dabar gaila to laiko, kurį su-gaišau Polonijoje kaip fuksas, par-davinėdamas pyragaičius ir svai-ginančius gėralus.

Polonijoje būnant mane kanki-no nerimas. Aš sau išmetinėju ir sakiau: "Tau čia ne vieta". Vis dai-riau savų žmonių, lietuvių. Pri-puolamai susipažinau su Vytautu Juškevičium, Jono Juškevičiaus sūnumi, kurs Kazaniuje pas garsų lituanistikos profesorių Bodueną de Kurtene gilinosi į lietuvių kal-bą. Kai tas profesorius persikėlė į Dorpatą, Juškevičius su motina taipgi atvyko į Dorpatą tęsti litu-anistikos studijas. Be to, Vytautui Juškevičiui buvo pavesta patikrin-ti dėdės, kun. Antano Juškevičiaus žodyno žodžius. Ši pažintis atgai-vino mane. Aš išbridau iš tamsios vienumos, turėjau kur prisišlieti ir lietuvišku oru paalsuoti. Tarp manęs ir Vytauto užsimezgė šilta ir nuoširdi draugystė. Nebuvo die-nos, kad mes nebūtumėm susitikę ir nesvarstę lietuviškų reikalų. Vėliau jo motina savo bute užlei-do man vieną kambarį. Pas juos gyvenau, kol gavau diplomą. Tenka spėti, kad Vytautas buvo ir litua-nistikos moksle pasižymėjęs, nes Petrapilio universitetas jam buvo

Kun. prof. dr. Povilas Jakubėnas 1950 m., prieš išvažiuojant į Šveicariją.

suteikęs venia legendi. Nūvykęs Petrapilinį žengiamajai paskaitai, Vytautas užsikrėtė pilvo tifu, sirg-damas grįžo į Dorpatą ir čia, ma-no slaugomas ir mano kambaryje, mirė. Palaidotas Dorpato Evange-likų kapuose.

Su Vytautu sumanėme steigti lietuvių slaptą draugiją, nors mes tik du buvome. Organizavimo dar-bą aš pasiėmiau. Reikėjo ieškoti lietuvių. Kur juos rasti? Maniau, kad tarp 2000 universiteto studen-tų atsiras ir lietuvių. Gavau spaus-dintą studentų sąrašą ir išstudi-javau kiekvieną pavardę. Pavardę, kuri atrodė lietuviškai skambanti, pabraukiau. Paskui lankiau kiek-vieną, turintį tą pavardę. Tokia me-džioklė, suprantama, neapsiėjo be nesusipratimų, bei nemalonumų. Pavyko sumedžioti tik du lietu-

vius. Bet ir tie du buvo atšalę, arba išsižadėję lietuviškos dvasios. Vienas jų buvo "Valent", Polonijos adeptas, kurio brolis, Salamiesčio lietuviškiausios parapijos klebonas, nešiojo iš tėvų įgytą pavardę "Valunta". Kai aš Valentui perskaičiau, kas "Apžvalgoje" apie jį neigiamo rašyta, tai jis nudavė nesuprantas. Vėliau girdėjau, kad "Valentas", baigęs eiti medicinos mokslus, vedęs baronesę ir antrą kartą išvertęs kailį, nes tapęs vokiečiu. Antras lietuvis, kurį universitete radau, buvo Pavalkis, suvalkietis, studijavęs Maskvos universitete, sirgęs dvasios liga, o pasigydęs tęsė medicinos studijas Dorpate. Aš buvau jam nunešęs ir pasiūlęs lietuviškos literatūros, kurią pavartęs gražino. Pakvietus prisidėti prie steigiamos draugijos, nieko neatsakė. Gal ir Pavalkis buvo užsikrėtęs lenkystės dvasia, nes gyveno su aršiu lenku mediku, kurs Vilniuje buvo žymus tarp lenkų veikėjas, tai Kiewlicz, arba Kiaulevičius. Užtat veterinarijos institute medžioklė man daug geriau pavyko. Čia radau Žakevičių - Žekonių, Nastopką, Aleksandravičių, Čegį. Mūsų draugija susidėjo jau iš 6 asmenų. Visi buvo veiklūs ir pasiryžę kaip įmanydami veikti, žadinant lietuvių tautą atbusti iš miego. Buvo nutarta mokėti po 50 kap. mėnesiui spaudai apmokėti. Spaudą gaudavome per kalbų profesorių Mesingą, kurs studijavo lietuvių kalbą ir kuriam aš padėdavau tose studijose. Jis buvo susidomėjęs Biržų tarme. Aš jam išverčiau Biržų tarme Čechovo "Piktadarys". Mes visi buvom gerų norų kupini

pasireikšti darbais lietuvių tautos labui. Aš kažkaip sužinojau, kad rusų kariuomenės sukirpėjas lietuvis ir jį suradau. Besilankydamas pas jį, pamačiau mokyklinio amžiaus mergytę. Paklausiau, ar jį lanko mokyklą. Išgirdęs neigiamą atsakymą, aš tuojau pasiūliau mokytį ją. Man iš Dorpatto išvažiavus, Staniulytę mokė Žakevičius, kurs ją prirengęs, įstatė gimnazijon ir vėliau vedė.

Norėdama pasireikšti darbu, draugija nutarė išleisti profesoriaus Jauniaus gramatiką hektografavimo būdu. Šitą sumanymą vykdyti apsiėmė Vanagas, kurs neišlaikęs egzaminų į Rygos Politechnikumą, atbėgo į Dorpatą ir įstojo į Veterinarijos Institutą ir taip išsigelbėjo nuo priverstinės karo prievolės. Veterinarijos mokslai Vanagui nerūpėjo, todėl institute nieko nedirbo: buvo tikras bedarbis. Jis tik laukė akademinių metų pradžios, kad vėl laikytų egzaminus ir įstotų į politechnikumą. Vanagą įkinkėme perrašymo darban. Kiti, pasimainydami ir keisdami hektografavimo vietą, naktimis spausdinom. Tapo atspausdinta 100 egzempliorių. Atspausdintus ir surinktus egzempliorius nunešiau, kaip paskaitytų užrašus, į knygų rišyklą įrišti. Atostogų metu gramatiką išplatinau Lietuvoje. Toje gramatikoje Jauniaus buvo nustatyti kirčiavimo dėsniai. Vienas egzempliorius buvo pasiųstas ir prof. Jauniui. Savo kūrinių jis pavadino "Nelegaliu kūdikiu".

Išėjęs iš Polonijos, prisiglaudžiau prie teologų ratelio iš Lenkijos. Suprantama, man meilesnė buvo lietuvių draugija, bet su jos

nariais negalima buvo dažniau susitikti ir bendrauti. Jie visi buvo veterinarijos studentai; jų einamas mokslas nieko bendro neturėjo su mano studijomis, kurias buvau pasirinkęs. Be to, jų institutas buvo miesto pakraštyje, toliau nuo universiteto; paskaitų lankymo patogumui jie gyveno apie patį institutą; jie buvo labai apkrauti darbu ir bute retai juos tesurasdavai. Kaip draugijos pirmininkas, posėdžiams šaukdavau tokiu būdu, kad pasakydavau tik vienam, kuris arčiau gyveno. Tenka pabrėžti, kad draugijos nariai pavyzdingai lankė susirinkimus ir mokėjo mokesčius spaudai apmokėti.

Tenka paminėti, kad Žemaitė, kurią tik buvo pradėjusi bandyti rašyti, kreipėsi prie mūsų, prašydama parūpinti knygą, iš kurios ji galėtų pasimokyti poetikos dėsnių. Kadangi Žemaitė be lenkų, jokios kitos svetimos kalbos nemokėjo, tai reikėjo surasti knygą jai prieinama kalba. Tuo tikslu

rašiau į Krokuvą Bodonen'ui de Curtene, kurs iš Dorpatu universiteto buvo nukviestas į Krokuvos mokslų akademiją. Kokios pasėkos buvo to mano rašto, aš nebeatsimenu. Manau, kad atsakymas buvo teigiamas, nes tas profesorius buvo labai judrus kiekvienam patarnauti.

Išvykdamas iš Dorpatu, draugijos reikalus perdaviau Žekoniui - Žakevičiui. Atrodo, kad ir šitiems keturiems baigus eiti mokslus ir Dorpatą palikus, mūsų draugija, įsteigta apie 1895-6 metus, nenumirė. Keliais metais vėliau man teko būti Dorpate ir pavyko surasti draugiją. Tada ji jau turėjo apie 15 narių. Jei "Lietuvos Žiniose" buvo rašoma, kad Marma įsteigęs lietuvių studentų draugiją Dorpate, tai tenka manyti, kad jis įsteigė šalia esamos dar kitą draugiją, nes sunku įsivaizduoti, kad ana, palyginamai skaitlinga draugija, būtų išputėjusi.

(Bus daugiau)

* * *

J. Kregždė.

POVILĄ KLYBĄ APLANKIUS

"Noriu, kad žmonės gyventų taikoje, būtų sotūs, Dievą gerbūtų ir juose degtų meilės žarija savo artimui".

Povilas Klybas.

Didžiausiame J. A. V. dango-raižių mieste, New-Yorke, antrą kartą teko pasimatyti su buvusiu ilgamečiu Biržų miesto burmistru P. Klybu. Pirmą kartą buvo me vaišingos Klybų šeimos globoje 1948 m. vasarą, vykstant iš

Švedijos tranzitu per J. A. V. į Kanadą. Tuo laiku Klybų šeima, atplaukusi iš Švedijos į šį kraštą 1947 m. vasario mėn. 11 d., gyveno Brooklyn'e, nedideliame butelyje. P. Klybas buvo darbštus, kupinas energijos ir svajojo apie nuosavos pastogės įsigijimą.

Dėdė Samas atkeliavusiuosius ne supyragais pasitiko. Tuo laiku reiškėsi butų, ir iš dalies, darbų trūkumas. Rasti pastogę,

darbą, nemokant anglų kalbos, buvo sunkiai nugalimos kliūtys. Nesėkmė susirasti tinkamesnių darbų lydėjo ir P. Klybą, nes jo amžius jau siekė 73-sius metus. Tik tvirtos ištvermės dėka pirmieji įsikūrimo sunkumai buvo nugalėti. P. Klybas dirbo ligoninėje, o E. Klybienė-siuvykloje.

Ši kartą, po 15-kos metų, iš Chicagos atvykę, Klybus radome gyvenančius nuosavame name Woodhaven'e. Per šį laikotarpį p. p. Klybai jau buvo spėję atidirbti reikalaujamą laiką ir išeiti į pensiją.

Suėję į nedidelį, švarų, Elzbietos Klybienės skoningai prižiūrimą ir jos darbščiujų rankų tvarkomą, darželį, žavėjomės vešliomis, gražiai nuaugusiomis, įvairiaspalviai žydinčiomis gėlėmis. Netrukus išvydome iš kasdieninio pasivaikščiojimo grįžtantį P. Klybą, devyniasdešimtuosius metus einantį. P. Klybas, nežiūrint į pragyventą tokį ilgą, retai kam likimo lemtą, amžių, į sidabru nuspalvintus plaukus, atrodė gana pajėgus. Lygiai toks pat status, žvalus, samoningas ir visus atsilankiusius pažino. Tik jo klausą sušlubavusi. Didesniuose subuvimuose, nebepajėgdamas nugirsti pokalbių, nesmagiai pasijaučia ir tą pergyvena.

P. Klybas pasakė: "Dabartėlios gyvenimas neblogai. Gerai valgau ir miegu. Skaitau spaudą, seku politiką. Kartais pajėgiu ir be akinių paskaityti. Pažaidžiu su anūkais, juos padabuju. Išėinu į parką pavaikščioti. Kartais nuvykstu į pajūrį. Kada Atlanto sūriame vandenyje, kurio ban-

Povilas Klybas, Švedija, Eskilstuna, 1946 m.

gos pasiekia ir mūsų Baltijos jūrą, išsimaudau, tada stipriau pasijuntu. Nuobodžiauti netenka. Apie mirtį nėra ko galvoti. Ji savaime ateis. Turiu tvirtas rankas ir kojas. Galėčiau dirbti, tik galva neperstoja užti. Amerikoje iš pradžių nebuvo lengvos sąlygos. Dirbome daug ir sunkiai kol įsigyjome namą".

Šnekoms pakrypus į praeitį, paprašėme P. Klybą pasipasakoti savuosius prisiminimus. P. Klybas gana nuosekliai, tik svarbesnius veiklos momentus minėdamas, perbėgo per visą pergyventą laiką Lietuvoje, kur jo numylėtuose Biržuose buvo tiek daug dirbta, dėl jų sielotasi ir kūrybingieji metai pašvęsti. P. Klybo pragyventas laikas Lietuvoje buvo gana įvairus. Visko jam teko matyti ir pergyventi: kaip džiaugsmo, vargo, rūpesčių, taip ir visokių audrų.

P. Klybas gimė 1874 m. gegužės mėn. 15 d. Biržų mieste, mažžemių ūkininkų šeimoje. Tėvas anksti mirė. Jau 10-ties metų amžiaus turėjo pradėti įvai-

rius žemės ūkio darbus dirbti, nes reikėjo motinai pagelbėti. Neužilgo mirė ir motina. Teko jam pajusti karčią našlaičio dalia ir ją pergyventi. Jaunystėje pergyventi sunkumai jį užgrūdino. Nuo jaunystės pradėtas savištovus gyvenimas, patirtimi praturtino, mąstymo akiratį praplėtė.

Našlaičiu likęs, iš tėvų paveldėtą 3-jų valakų žemę išnuomavo ir išvyko į Vilnių. Vilniuje visokius darbus dirbo. Susitaupė ir jo apylinkėje pastatė trobą, bet Vilnius gimtųjų Biržų neatstojė ir jis grįžo. Biržuose pradėjo dirbti vartotojų bendrovės krautuvėje pardavėju. Po metų darbo, paaiškėjęs, kad bendrovės krautuvė pelno neneša, nuo šio darbo atsisakė. Užvedė savo prekybą, kuri sekėsi. Prasidėjus 1914 m. I-jam pasauliniam karui, dėl prekių stokos, reikėjo krautuvę likviduoti.

1915 m. rugpiūčio mėn., priartėjus karo frontui prie Biržų, teko palikti savuosius namus ir su žmona, mažu vaikučiu trauktis iš karo lauko. Iš skubotumo kažkoks daiktas buvo pamirštas ir P. Klybas grįžo jo paimti. Biržuose, staigiai atsiradusios vokiečių kariuomenės, P. Klybas buvo suimtas ir uždarytas kalėjime. Tik po kelių dienų iš kalėjimo buvo paleistas, įsitikinęs po pakartotinių tardymų, kad joks iš jo šnipas. E. Klybienė, likusi su mažu vaikučiu ir būdama kartu su savo tėvais, frontui stumiantis pirmyn, turėjo trauktis ir, galų gale, išvykti Rusijos gilumon, kur jų pirmagimis, ligų nukankintas, mirė.

Tai toks žiaurus likimas lydėjo P. Klybo perskirtą šeimą per visą karo laiką. Kaip nepavydėtina skaudi dalia buvo E. Klybienės, nublokštos Rusijos gilumon, taip ir P. Klybo, likusio vienišu vokiečių okupuotoj Lietuvoj. Beveik per 4-rius metus jie neturėjo jokios žinios apie vienas antro likimą. Karo frontams irstant ir grįžimo keliams atsivėrus, E. Klybienė grįžo su skaudžia žinia į Biržus.

P. Klybas, likęs vienišu Lietuvoj, įsigijo arklių ir dirbo savo žemę.

Ev. Reformatų kunigai, rusų vyriausybės įsakymu, buvo evakuoti į Rusiją. Biržų parapija liko be kunigo. Parapijiečiai tą skaudžiai pergyveno. Žmonės be pamaldų apsieiti negalėjo. Tada ir atsirado visokių Dievo Žodžio skelbėjų. Apie šiuos skelbėjus žmonės būriavosi. P. Klybas pramatė, kad toks reiškinys nenormalus ir žmonės iš tiesos kelio veda. Be to, ir rimtesni parapijiečiai pradėjo šiuo reikalu pas P. Klybą kreiptis. P. Klybas, kitos išeities neturėdamas, nuvyko pas vokiečių vyriausybės atstovą (Kreishauptmann), įsikūrusį Astravo dvaro palociuje, ir per vertėją parapijiečių rūpesčius išdėstęs, paprašė atsiųsti Biržų parapijai kunigą. Vokiečių atstovas pasiteiravo, kokio kunigo parapija norinti, lenko ar lietuvio. "Žinoma, mes tik lietuvio norime", atsakė P. Klybas.

Tuo laiku pasimirė stambus, pasituris ūkininkas Janonis iš Jagaudžių km. P. Klybas buvo pakviestas laidojimo apeigoms atlikti. Sėdėdamas poros arklių

kinkytoje karietoje pagalvojo, kad dabar bent trejetą dienų galėsias pasišmonėti. Susirinkusiems šermenyse giedant, pasirodė vokiečių vyriausybės atsiųstas kun. Muelleris, kuris tiesiai prie P. Klybo kreipėsi. Po laidotuviu, kun. Muelleris pakvietė P. Klybą kartu su juo grįžti į Biržus. Nuo kunigo pasiūlymo nepatogu buvo atsisakyti ir numatytoji "trijų dienų viešnagė" nuėjo niekais. Kun. Muelleris aptarnavo parapijiečius važinėdamas su savo mašina.

Žinia apie atsiradusį kunigą greit praplito. Besiskirstanti parapija grįžo atgal. Laike vokiečių okupacijos P. Klybas mokė Ev.-Reformatų jaunimą, parengdamas juos konfirmacijai. Į pamokas atsilankydavo ir kun. Muelleris. Jis dėstė tikybos istoriją. Laike vokiečių okupacijos, P. Klybo pastangų dėka, parapijoje buvo išvystyta gana gyva veikla.

Parapijiečiai nuo "skelbėjų" ir jų maldos namų lankymo nusigriebė. Nedidelė saujelė pasiliko prie Viederio maldos namų, kurie buvo viederininkais vadinami. Šie maldos namai išsilikė ir per visą Lietuvos nepriklausomybės laiką, nors kun. P. Jakubėnas ne kartą dėjo pastangas sugrąžinti juos Ev.-Reformatų bažnyčiai.

Kun. Muelleris buvo provokiškos orientacijos ir kalbėjo senovine prūsų tarme. Jam patiko Biržų kraštas, patiko dori, nuoširdūs, dievobaimingi parapijiečiai ir norėjo pasilikti N. Lietuvoje. Užtarimo reikalu jis kreipėsi pas P. Klybą. Į padary-

tą šiuo reikalu pasiteiravimą, kun. P. Jakubėnas griežtai atsakė: "Kam mums lietuviams vokiečio reikia?!" Kun. Muelleris atsisveikino su parapijiečiais ir paliko Lietuvą.

Lietuvos valstybės kūrimosi pradžioje buvo stoka prityrusių žmonių, kaip valstybiniam, taip ir savivaldybiniam darbui. Sunku buvo rasti žmogų, kurs būtų turėjęs patyrimo, kurs būtų nusimanęs, kaip reikia darbą organizuoti, kaip jį tvarkyti. Organizuojant Biržų miesto savivaldybę P. Klybas 1918 m. gruodžio mėn. 18 d. buvo išrinktas pirmuoju Biržų miesto burmistru. Nuo to laiko ten dirbo be pertraukos iki pasitraukimo iš Lietuvos. Atsakingose pareigose būdamas, P. Klybas sąžiningai ir daug dirbo. P. Klybas buvo tvarkingas ir sumanus. Visuomeninius reikalus statė virš asmeninių.

Pirmas darbas, kurio P. Klybas visa energija griebėsi ir kuriame jo sugebėjimas dirbti visoje pilnumoj pasireiškė, buvo Biržų miesto gyventojų tinkamas žemės sutvarkymas. Daug vargo turėjo Biržų miesto ūkininkai, kurių žemė buvo ežiomis suskirstyta į siaurus, trijų sieksnių pločio ir apie 3 km. ilgio, šniūrus, toli vienas nuo kito išmėtytus. Tie šniūrai dažnai būdavo perkirsti duobių, balų, pievelių, krūmokšnių. Sunku būdavo šniūro galą pasiekti ir jį apdirbti. Kankinosi žmonės ir daug brangaus laiko perniek sugaišdavo. Gyvuliai irgi buvo bereikalingai varginami. Buvo dedamos visos pastangos galimai

greičiau šį didelį žemės sutvarkymo darbą padaryti ir sunkią ūkininkavimo našta nuo ūkininkų pečių nuimti. Šis darbas pareikalavo keleto metų, kol buvo visi supainioti nuosavybių dokumentai išaiškinti ir ūkininkų interesai suderinti.

P. ir E. Klybai, Woodhaven, N. Y., 1963.

Biržų miesto žemių matavimo ir išskirstymo į vienkiemius darbą atliko matininkas M. Tonkūnas. Šį jam pavestą darbą jis gerai atliko. Žemės Tvarkymo Departamentas užtikrino Biržų miesto valdybą, kad viskas esą gerai padaryta ir nuosavybių dokumentai tinkamai sutvarkyti. Šis didelis darbas buvo baigtas 1925 m..

Biržų miesto žydų tautybės gyventojai per visą žemės tvarkymo laiką tylėjo ir slaptai tarėsi. Jie buvo žemės išskirstymu nepatenkinti ir jautėsi nuskrįstus. Jų slaptos veiklos dėka tuo laiku ir buvo į Biržų miesto burmistrus išrinktas V. Morkūnas, buvęs Biržų valsčiaus sekretorius. V. Morkūnas dėjo pastangas šį žemės sutvarkymo darbą iš pagrindų sunaikinti. Tas iššaukė didelį triukšmą, kurio pasekoje V. Morkūnas,

po vieno tarnybos metų, turėjo iš burmistro pareigų atsisakyti. Vėl visų akys nukrypo į P. Klybą, kuris, po pareikšto nepasitikėjimo, būti burmistru nebenorėjo. Sutiko tik d-ro J. Mikėlėno paveiktas ir perkalbėtas.

Biržų miesto žydų bendruomenė pareiškė pretenzijas į bendrąsias ūkininkų ganyklas, kurias norėjo savo bendruomenės reikalams pasilaikyti, bet į kurias juridinių teisių neturėjo. Ūkininkai į savo bendrąsias ganyklas žydų gyvulius priimdavę tik pasiganyti. Užvestoji byla ilgai tęsėsi, pereidama per visas teismų instancijas ir pasiekdama Vyriausią Tribunalą. Byla buvo laimėta ūkininkų naudai.

Lietuvos vyriausybei vykdamant žemės reformą, buvo išparceliuotas ir Biržų dvaras. Be sklypų, skirtų Biržų miestui plėstis, buvo atrėžtas nemažas žemės gabalas kalėjimui statyti. Paaškęjus, kad Biržų apsk. tokiu ištaigai per mažai klientų duoda, nuo tokios ištaigos statymo buvo atsisakyta. Šis sklypas buvo perduotas miesto savivaldybei. P. Klybas, šį sklypą apžiūrėdamas, surado jame gero žvyro atsargas, kuris buvo naudojamas statybos darbams.

Mirus Biržų apskrities viršininkui J. Brogai, pasižymėjusiam visuomeniškumu ir rimtumu, į šią vietą buvo paskirtas V. Rozmanas. V. Rozmanas kažkuriais sumetimais pasistengė, kad į Biržų miesto burmistrus būtų išrinktas K. Vagneris, apsk. viršininko raštinės tarnautojas. P. Klybas buvo nustumtas į burmistro padėjėjus. K. Vagneris,

burmistro titulą gavęs, aukštai pasinešė. Daugiau laiko skyrė Piliečių Klūbai, negu įstaigai. Atvykęs į Piliečių Klūbą, visiems ten esantiems, burmistro sąskaiton užfundydavo. Greit trijų mėnesių algos avansas buvo išsemtas, Po vienos, smarkiai nubaliavotos nakties, burmistras dingo. Po trijų dienų ieškojimo buvo surastas Papilyje. Jo pargabenimui P. Klybas turėjo parūpinti "padvadą". Kitos išeities neradamas, apskr. virš. V. Rozmanas išsiuntė K. Vagnerį trim mėnesiam į Palangą "sveikatai pataisyti". Apskr. virš. V. Rozmanas, iš Palangos sugrįžusį K. Vagnerį pasišaukė atgal savon raštinėn. Po keliolikos mėnesių K. Vagnerio "burmistrystės" P. Klybui ir vėl reikėjo nusileisti ir sutikti būti pakartotinai perrenkamam į burmistrus.

Tvirtiems tautininkų politiniams vėjams papūtus, 1935 m. į Biržų miesto burmistrus "išrinktas" pulk. P. Jurgaitis, o P. Klybas paliktas burmistro padėjėjo pareigose. Pulk. P. Jurgaitis Biržų miesto burmistro titulą išnešiojo iki pirmojo bolševikmečio. Pulk. P. Jurgaitis, kaip kariškis, ne ką apie miesto reikalus nusimanydamas, visiems P. Klybo sumanymams pritarė ir į P. Klybo vykdomus darbus nesikišdavo. P. Klybas, kad ir burmistro padėjėjo pareigas eidamas, vienok "po senovei" dirbo taip, lyg tebebūtų buvęs burmistru. Pulk. P. Jurgaitis P. Klybu pasitikėjo ir abu gražiai sugyveno ir darbe sutarė.

P. Klybas, prigimties išmin-

timi apdovanotas, būdamas ramus ir taikus būdo, buvo Biržų miesto gyventojų tarpe populiarius ir mėgiamas. Miesto gyventojai ieškojo P. Klybo, su reikalais tik pas jį kreipėsi ir jo patarimais naudojosi. P. Klybui politika nerūpėjo ir dėl jos galvos nekvaršino. Jam rūpėjo miesto gyventojų reikalai, jų gerovė! Jis rūpinosi kuo geriau sutvarkyti Biržų miestą, kad jo gyventojams būtų patogiau, geriau ir sveikiau gyventi.

Prieškariniais laikais, rusų carų despotiško valdymo laikais, Biržai buvo valsčiaus apšepusiu ir nuskurusiu miestu. Tada Biržai buvo Kauno gubernijos, Panevėžio pavietės gilus užkampis. Susisiekimui su paminėtais miestais neturėjo nei geležinkelio, nei plento ir net padoresnio žvyruoto vieškelio. Biržuose te veikė viena pradžios mokykla. Prieš I-jį pasaulinį karą, gyventojų pastangų dėka, buvo įkurta ir keturklasė. Biržai neturėjo nė vieno bankelio. Gyventojai apsišviesdavo žibalinėmis lempomis.

Per I-jį pasaulinį karą ir vokiečių okupaciją, Biržų gyventojai dar labiau buvo nuskurdinti. N. Lietuvos pradžioje Biržų miesto savivaldybei reikėjo darbus pradėti "iš nieko". Suprantama, kad Biržų miesto valdyba, darbuotės pradžioje, buvo nepajėgi kokią nors rimtesnę darbą padaryti.

Miesto apšvietimas elektra visu rimtumu iškilo, kada buvo įkurta Biržų apskritis. Miesto elektros koncesija 13-kai metų buvo atiduota į privačias rankas.

Biržai 1963 m. Vytauto ir Dvareckienės gatvių kampas. Centre — vandentiekio bokštas. Į dešinę — statomas kinas; į kairę — buvęs P. Klybo namas. Tolumoje matosi gaisrinės bokštas.

Vėliau, kada jau buvo tvirčiau ant kojų atsistota, tada miesto valdyba, dėka P. Klybo, elektros stotį perėmė savo žinion. Elektros stotis duodavo gražaus pelno. Miesto valdybai visą laiką trūko pajamų, kurios taip buvo reikalingos miestui tvarkyti. Miesto valdyba, eksploatuodama elektros stotį, jau galėjo ir plačiau užsimoti.

Nepriklausomybės pradžioje, po kelių metų, Biržai su Šiauliais buvo sujungti siauroju geležinkelio, kuris vėliau buvo praplėntas. Publikos greitesniam pervežimui buvo paleistos kursuoti automatricos. Kaunas galima buvo pasiekti jau per 8 val., Biržai su Panevėžiu buvo sujungti naujai pastatytu plentu.

P. Klybas, per visą N. Lietuvos gyvenimą, dirbo Biržų miesto valdyboje nesireklamuodamas. Dirbo daug ir stropiai ir, anot jo, "ši tą padarė". Nepriklausomybės laikais Biržai smarkiai išaugo ir pagrožėjo.

Buvo pravesta daug naujų gatvių. Buvusios gatvės praplatintos, jų paviršius išlygintas. Buvę lentų šaligatviai, kuriais einant papuvusilenta per užpakalį užtvodavo, buvo pakeisti į cementinius. Buvo pastatyta virš 700 naujų namų. Per Agluonos ir Apaščios upes pastatyti nauji, platūs gelžbetoniniai tiltai.

P. Klybo pastangomis, vieton buvusio vieškelio, vedančio į Parovėją, kuris nuo perkrovimo, ypač pavasarių ir rudenių, būdavo sunkiai išklampojamasis, buvo pravestas tiesus plentas.

Biržuose buvo pastatyti miesto valdybai namai. Buvusi miesto pirtis praplėsta ir sutvarkyta. Sutvarkyti parkai ir sporto aikštės. Sutvarkyta ir pagražinta Biržų pilis. Pilies parke pastatytas vasaros teatras ir įrengtos teniso aikštelės.

Pačiu gražiausiu iš savo našios veiklos darbu, P. Klybas laiko "Aušros" pradžios mokyklos pastatymą. Tai stambus,

dviaukštis, iš raudonų plytų pastatas, talpinąs virš 1000 mokinių, su didžiule sale ir scena, su šilto-šalto vandens dušais rūsyje. Ši "Aušros" mokykla miesto valdybai kainavo virš 350 tūkstančių litų. Visi susiję su šios mokyklos pastatymu darbai buvo užkrauti ant P. Klybo pečių. P. Klybas šia statyba labai rūpinosi ir per visą jos eigą stropiai prižiūrėjo.

Stambesnių pastatų techninę priežiūrą atlikdavo Biržų apskr. dipl. inž. P. Viliūnas. Jis ir miesto valdybai neatsisakydavo patarnauti.

P. Klybas, be tiesioginio darbo, dirbo ir keliose ekonominėse bei kooperatyvinėse organizacijose, eidamas valdybos nario pareigas.

Per pirmąjį bolševikmetį, kada Lietuva buvo SSSR raudonosios armijos okupuota (1940-VII-15 iki 1941-VI-22), gyvenimas pradėjo silpnėti ir keistis į blogąją pusę. Biržų miesto valdybos vykdyti darbai pradėjo merdėti. Nuo platesnių užsimo-

jimų reikėjo atsisakyti. Bolševikmetyje P. Klybui niekas nieko nesakė. Iš einamų miesto valdyboj pareigų nebuvo pavarytas. Vienok jo darbuotė buvo sekama ir išvežimo į Sibirą pavojus grėsė.

Per 3-jus hitlerinės Vokietijos okupacijos metus (1941 m. liepos mėn. iki 1944 m.), P. Klybas dirbdamas Biržų miesto valdyboje, dėl medžiagų stokos ne ką tegalėjo padaryti. Buvo tenkintasi atliekant einamuosius reikalus.

P. Klybas, dar jaunas būdamas, įsijungė į parapijinę veiklą. Prieš I-jį pasaulinį karą P. Klybas jau buvo Biržų Evan.-Reformatų parapijos seniūnu. Kai buvo priimti nauji parapijos santvarkos įstatai, iki II bolševikų okupacijos P. Klybas visuomet buvo perrenkamas į seniūnų tarybos pirmininkus. P. Klybas su visais parapijiečiais gražiai sugyveno. Parapijiečiai P. Klybą, pasižymėjusi kitų reikalų supratimu ir užjautimu, gerbė ir mylėjo. Seniūnų tarybos

Biržų "Aušros" mokykla, kuriai dabar uždėtas trečias aukštas.

posėdžiuose iškilusius nesklاندumus, išsišokimus P. Klybas, savo šaltu ir praktišku galvoji-mu, sugebėdavo išlyginti ir nukreipti gerojon pusėn. P. Klybo tartasis žodis, pasiūlytas sprendimas, visuomet būdavo seniūnų priimamas ir vykdomas.

Per pirmąjį N. Lietuvoje Ev- Reformatų Bažnyčios sušauktą Sinodą, kuris įvyko 1920 m. Švo-biškyje, P. Klybas buvo išrinktas nariu į Kolegiją ir į skyry-bų bylų Komisiją. Šiose parei-gose išbuvo iki 1925 m..

1940 m. Sinodo, įvykusio Bir-žuose, P. Klybas ir vėl buvo iš-rinktas nariu į Kolegiją.

1943 m. Sinodas P. Klybą iš-rinko Kolegijos prezidentu. Šias atsakingas pareigas P. Klybas ėjo iki 1944 m. liepos m. 6 d. Dėl atsilenkančio iš rytų raudonojo tvano, dirbtuosius darbus reikėjo nutraukti ir išsiskirsty-ti. P. Klybas su skaudančia šir-dimi turėjo atsisveikinti su sa-vo bažnyčia, su miela tėviškėle, su Biržų miestu, kur jo buvo tiek daug metų be atvangos dirb-ta, veikta, kurta ir kur buvo tiek daug rūpesčių, sielos ir meilės įdėta.

P. Klybas su šeima ir kitais biržiečiais sekmingai pasitrau-kė į Palangą. Palangoje būnant P. Klybo akys visą laiką buvo nukreiptos į ramiai banguojan-čią Baltijos jūrą. Vieną anksty-vą, ūkanotą rytą, kada Baltijos jūra buvo stebėtinai rami, nuo smėlėto jūros pakraščio paslap-čia atsitolino vienas žvejų mo-torinis laivelis, paimdamas šiaurvakarų kryptį. Tarp 6-ių šeimų, į šį laivelį įsėdusių, buvo

ir P. Klybas su savo šeima. Atsitolinus nuo kranto, pasirodė ir antras žvejų motorinis laive-lis, plaukiąs ta pačia kryptimi. Pirmajam esant perkrautam, nes vanduo tik per rankos plaš-taką tebuvo nuo borto, penki per-sėdo į antrąjį, tarp jų ir P. Kly-bas, palikęs šeimą pirmajame. Toliau paplaukus, dėl esamo jū-roje rūko, laiveliai pasimetė. Pirmąjį laivelį vairavęs žvejys be atvangos yrėsi pirmyn: Visą laiką jūrai esant ramiai, apie vidudienį, kada jau buvo jūros viduryje, juos pastebėjo švedų karo laivas. Po baimingo išsi-aiškinimo šis karo laivas, pri-rišęs prie išmestos virvės, nu-tempė juos į Gotlando salą. Ant-rajį laivelį lydėjo nesekmė. Kiek paplaukęs išsipainiojo į tinklus. Kol išsipainiojo, buvo sugaišta nemažai laiko. Šį laivelį vaira-vęs žvejys, pritrūkęs drąsos ir suabejojęs, po keliolikos kilo-metrų kelionės, pasuko laivelį atgal į krantą. P. Klybui reikėjo ir vėl apie porą savaitių slaps-tytis nuo vokiečių pajūrio sar-gybos kopose iki sekančios iš-plaukimo galimybės. 1944 m. rugpiūčio mėn. 10 d. rytą, trys žvejų kuteriai, perpildyti lietu-viais, iš Šventosios uosto išplau-kė Švedijos link. Šių kuterių iš-plaukimas vokiečių sargybos buvo pastebėtas ir vokiečių ka-ro laivai, pasiūsti iš Rygos, juos pasivijo, suėmė ir nuvežė Rygon uždarė kalėjime. Po 8 dienų juos išvežė Vokietijon.

Vokietijoje P. Klybui teko blaškytis po įvairius miestus. Atvykus į Berliną atsiimti iš švedų konsulato vizos, kurią jo

Povilas Klybas Švedijoje tarp lietuvių. Pirmoje eilėje: M. Tamulėnas, Budrienė, D. Variakojytė, V. Klybaitė, R. Kregždaitė, P. Variakojis, V. Kregždienė, J. Kregždaitė. Antroje eilėje: P. Klybas, M. Kregždienė, Budrys, J. Šernas, E. Klybienė, K. Tamulėnienė, P. Kregždė, K. Variakojienė ir J. Kregždė.

šeima iš švedų vyriausybės buvo išrūpinusi, netikėtai pateko į raudonarmiečių rankas ir teko pergyventi baisiąją naktį. Šiuo kartu jam pavyko išsisukti ir pasprukti. Švediją P. Klybas pasiekė 1945 m. balandžio m. 17 d. ir, atvykęs į Eskilstuną, susijungė su savo šeima. Po 4-rių metų gyvenimo Švedijoje, pavyko išsirūpinti iš J. A. V. konsulato Stockholme vizas įkeliavimui į J. A. V. Kaip emigrantai, visas kelionės išlaidas iš savo santaupų padengė, atvyko į šį kraštą.

Baigdamas savo našios veiklos ir įvairių pergyvenimų prisiminimus, P. Klybas pastebėjo,

kad Amerikos viešnagė negalys skūstis. Per pergyventą Laisvoje Lietuvoje laiką jis spėjęs gerai įsikurti. Paveldėtą iš tėvų 5 ha žemę buvo padidinęs iki 30 ha. Visus reikalingus ūkiui trobesius buvo pastatęs. Buvo įsigijęs apie 12 ha miško. Tą visą padarė savo sąžiningu darbu.

Su giliu susikaupimu išklause P. Klybo prisiminimus, pasijutome žemi esą prieš iškilusią, didžios pagarbos nusipelnusią, žilagalvį veteraną. Atsisveikindami nuoširdžiai linkėjome jam sveikos, ramios, giedrios senatvės.

* * *

MOTIEJUS TAMULĖNAS

ILINOJAUS PRESBITERIONŲ S I N O D A S

Sinodas įvyko 1963 m. birželio 4-7 dienomis Milikino universitete, Decatur mieste, Ill.

Čikagos lietuvių ev. refor-

matų parapija, nuo to laiko, kai įsigijo nuosavą bažnyčią, priklauso Ilinojaus valst. presbiterionų sinodui. Taip buvo paran-

kiau, sudarant bažnyčios pirkimo - pardavimo dokumentus: paskola buvo gauta žymiai lengvesnėmis sąlygomis.

Nors presbiterionų bažnyčia savu vidujiniu susitvarkymu kiek skiriasi nuo ev. reformatų, tačiau esmėje skirtumai maži, nes presbiterionai visada pa-brėžia, kad jie yra kalvinistai, o mes esame irgi tokie pat.

Jie mums neprimeta savo susitvarkymo būdo ir mes visais žvilgsniais, kaip apeigomis, taip ir organizaciniu požiūriu, veikiame taip, kaip kad Lietuvoje veikėme. Tik mūsų parapija moka mažą mokestį į jų kasą.

Kaip to sinodo narys, mūsų bažnyčia kasmet siunčia į sinodą savo atstovą. Šiais, kaip ir 1960 m. Jacksonville mieste, man teko garbė atstovauti mūsų bažnyčią.

Kvietime į sinodą buvo pasakyta, kad į sinodą tegul važiuoja tik tie, kurie gali dalyvauti visa laiką; laiko neturintieji tegul pasilieka namie. Kasdieną pagal sąrašus sinodo dalyviai tikrina mi ir sinodo protokolų knygoje, kurios vėliau išsiuntinėjamos bažnyčioms, jų atstovams ir kitiems, pažymėta kuris atstovas ir kuria dieną sinode dalyvavo. Apie pusę bažnyčių atstovų sudaro pasauliečiai, likusius dvasiškiečiai.

Įvairių moterų organizacijų atstovės posėdžiavo atskirai tame pat pastate, tik pamaldoms eidavo kartu ir kartu su vyrais prie stalų sėsdavo valgyti. Kaip teko pastebėti, moterys labai gyvai veikia ir daug bažnyčiai naudingų darbų atlieka, k. t. orga-

nizuojant jaunimą, rengiant sek-madienines mokyklas, lankant sergančius ir senelius ir t. t.

Šiais metais sinodui pirminkauti, būti moderatoriumi, buvo išrinktas advokatas ir inžinierius architektas iš Champaigne miesto, bažnyčios atstovas J. Bresee ir pavaduotojunks. G. Strang iš Pontiac miesto, Sinodo kapelionu ir pamokslininku buvo pakviestas dr. V. Elliott, jr. iš Dallas miesto, Texas. Ten jis yra didžiausios presbiterionų parapijos, su 6.000 narių, klebonas. Turi bent keletą mokslo laipsnių.

Dalyviai visą laiką buvo labai užimti. Nuo ryto iki vakaro sinodo posėdžiai, įvairių komisijų pranešimai, bažnyčiose pamaldos, filmų apie misijų veiklą rodymai. Miegota studentų bendrabučiuose, valgyta posėdžių salėse.

Kadangi kiekvienas atstovas ant atlapo turėjo kortelę su pavarde ir gyvenama vieta, tai man, kiekvieną kartą atsisėdus už stalo ir susipažįstant su stalo dalyviais, teko aiškinti, kokią bažnyčią atstovauju, iš kurio krašto paeinu ir t. t., vienu žodžiu, teko būti mūsų bažnyčios propagandistu bei lietuvių tautos ambasadoriumi. Ir taip prie vieno stalo vienas kunigas ir klausia manęs: - Jei Jūs lietuvis, tai ar pažįstate prof. Pakštą?

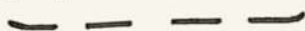
- Pažinti, tai jo nepažįstu, bet žinau, kad jis buvo ir dabar, be-rods, miręs, - atsakiau jam.

- Būdamas kariuomenėje aš pas jį lietuvių kalbos mokinaus, tai aš jį ir žinau, - buvo to kunigo atsakymas.

Apie sinodo darbus sunku ką trumpai pasakyti, bet yra išleista 252 pusl. knyga, kur surašyti visi sinodo darbai bei piniginės apyskaitos. Norintieji gali kolegijoje gauti tą knygą pasiskaityti.

Didelių bažnyčios veikėjų susirūpinimą sukelia faktas, kad augant ir plečiantis miestams, didelės ir gerų pajamų duodančios bažnyčios tuštėja, parapijiečiams išeinant gyventi į užmiesčius, o ten trupu laiku naujai suorganizuoti naujų parapijų kūrimą ir bažnyčių statymą gana sunku. Didelės ir pajė-

gios parapijos galėdavo skirti dideles sumas įvairių įstaigų užlaikymui, gi mažos parapijos pačios paramos reikalingos. Mažesniuose miesteliuose panašesnių denominacijų bažnyčios jungiasi, kad turėtų galimybę išlaikyti kunigą. Presbiterionai dažniau jungiasi su metodistais, krikščionių bažnyčia. Tačiau susijungimo darbas gana sunkiai sekasi, nes jungiantis reikia su kitais rasti bendrą kalbą ir todėl tenka atsisakyti kaikurių savo principų. Kaikur susijungusios bažnyčios gražiai ir pasiturinčiai gyvuoja.

Norman Vincent Peale
Iš anglų kalbos išvertė A. Kuras.

AR PROTESTANTIZMAS GALI BŪTI IŠGELBĖTAS?

Translated and reprinted from the September 1962 Reader's Digest with permission. Copyright 1962 by The Reader's Digest Association, Inc.

Daugiau kaip prieš 400 metų vieną spalio mėnesio vakarą, stačiakampio veido išraiškos, ryžtingas vyras prikalėjo paties surašytą dokumentą prie bažnyčios durų Wittenberge, Vokietijoje. Šis paprastas prieštarašas, pareikštas Martyno Liuterio, vienišo vienuolio, tapo kibirkštimi, kuri užžiebė didžiausią religijos sprogimą istorijoje: Protestantų Reformaciją. Sekančiuose metuose Liuteris ir kiti didieji reformatoriai iškėlė principus, kurie skambėjo per šimtmečius: atskirti Bažnyčią nuo valstybės; išganymas per tikėjimą, o ne per motyvus ir ge-

rus darbus; Šventas Raštas vyriausias autoritetas dvasiniuose reikaluose; teisė kiekvienam žmogui aiškinti Šventraštį sau. Šios idėjos apipavidalino pasaulį, kuriame mes gyvename. Mano įsitikinimu jie (anie principai) yra kampinis akmuo Amerikos didybei. Bet kur mes, Martyno Liuterio dvasiniai palikuonys, stovime šiandieną? Ar protestantų Bažnyčios balsas yra stiprus kaip ir anksčiau? Atsakymas yra miglotas ir neišvengiamas. Šiandien protestantizmas praranda pagrindą - ne tiek narių skaičiumi, kiek dvasiniame veikime.

Kun. G. A. Heersma "Church Herald" rašo: "Protestantizmas yra praradęs savo tikėjimą, tik, žinoma, ne visi protestantai, bet gera jų dalis. Jeigu jūsų mašinos tanke benzinas būtų atmieštas pusiau su vandeniu, jūs su tokia mašina nevažiuosite. Lygiai jūs negalėsite veikti ir tokioje bažnyčioje, kur yra panaši padėtis". Vienas aiškiausių sumenkėjimo požymių yra bažnyčios abejingumas priešintis ir kovoti gendančioje bendruomenėje, kurioje ji randasi. Kas gali abejoti, kad moralinis amaras nesklinda per visą Amerikos veidą? Pažiūrėkit į šlamštą išstatytą spaudos pardavimo būdėlėse, televizijoje rodomą sadizmą, pornografiją mūsų knygoje, rodomus iškrypimus mūsų teatruose. Pažvelgkime į paplitusį apgaudinėjimą ir atsikeršijimą mūsų mokyklose. Pažiūrėkime į nuolatinį jaunųjų nusikaltėlių gausėjimą ir kitas ydas bei blogybes.

Ar protestantų bažnyčia kovoja prieš tą visą blogį visa savo jėga ir pajėgumu? Vargu! Kada koks nors spaudos leidėjas viešai skelbia apie naujai išleidžiamą pornografijos žurnalą po 10 dol. už leidinį, protestantų bažnyčia tyli. Kada spauda garsina apie tam tikrų ekrano žvaigždžių nešvarius išdykavimus Romoje, protestantų bažnyčia žiūri į kitą pusę.

Kitas, neramumą kelias, ženklas yra bažnyčios abejingas laikymasis pasirodančiam priešreliginiam judėjimui šiame krašte. Šio judėjimo vadai viešai skelbia, kad jų siekimas yra išvary-

ti religiją iš viešojo gyvenimo. Jie nori panaikinti religinius šūkius nuo mūsų pinigų ir pašalinti dvasiškius iš mūsų įstatymų leidžiamųjų įstaigų. Jie nori panaikinti tradicinę priesaiką su Biblija. Jie nori sustabdyti maldą sakomą mokyklose, - ir iš tikrųjų, vienai grupei New-Yorke, pasisekė per vyr. teismą sustabdyti bešališką maldą, su kuria dauguma viešųjų mokyklų mokiniai pradėdavo pamokas.

Bažnyčia turėtų pasipriešinti. Turėtų griausmingu balsu skelbti pagrindines tiesas, kad visa moralė yra pagrįsta religija; jeigu norima religiją apriboti tik bažnyčioje, tuo griaujami pamatai, ant kurių remiasi mūsų civilizacija. Bažnyčia turėtų priminti mums dvasines tradicijas, giliai įsitvirtinusias mūsų tautoje. "Šios tradicijos - sako teisėjas Stewart - ateina pas mus nuo tų, kurie maždaug prieš 200 metų tvirtai pareiškė pasitikėjimą Dievo Apvaizda, kai jie skelbė taiką ir nepriklausomybę šiam narsiam naujam pasauliui". Šiame kovos lauke bažnyčia turėtų atakuoti. Ji to nedaro.

Dėl bažnyčios įtakos mažėjimo, žmonės ieško pašalinių priežasčių: kaltina automobilių padaugėjimą, atsidavimą golfo žaidimui sėkmadieniais ir k. Norint surasti tikrą priežastį, mes geriau pažvelgkime į pačią bažnyčią. Iš vienos pusės, mes esame apsvaigę bažnyčios didingumo ideja.

Paimkime kad ir tendenciją dėl tikybų sujungimo ir visą eklektizmą, mes tiems tikslams dedame daug pastangų ir

išeikvojame nemaža energijos.

Reikalą labai silpnina nepatogus įsitikinimas, jog suskaldytas protestantizmas nebegali ilgiau varžytis su monolitine katalikų Bažnyčia. Kuo yra blogas padalintas protestantizmas, kol jis apgina savo įsitikinimus? Protestantizmas jau nuo pat pradžios buvo statomas su teise nukrypti. "Užtenka" sako garšioji 1530 m. Augsburgio konfesijsija - sutikti su Šv. Rašto mokymu ir Šv. Sakramentų administravimu. Nebūtinai reikalinga, kad žmonių sudarytos tradicijos, apeigos ir formalumai visur būtų vienodi.

Kada atskiros tikybos jungiasi, jos visada turi daryti nuolaidas ir silpninti savo tradicinius įsitikinimus. Per tai vyksta ir kiti susilpnėjimai. Susijungimai veda ir prie sukoncentravimo autoriteto į pavienių žmonių

rankas, kuris gali kėsintis į asmeninę laisvę.

Kita klaida, kurią mes protestantai darėme ir darome, atvirai pasakius, mes nebuvo ir nėsame pakankamai griežti Bažnyčios narių priėmime. Gal ir mūsų parapija šiame reikale įusižengė, norėdama surinkti kuo didesnę narių skaičių.

Prieš devyniolika šimtmečių, tapti krikščionių Bažnyčios nariu, kaina buvo kuone be išimties, kankinimai, kentėjimai ir dažnai mirtis. Šis šiurkštus žinojimas išravėjo silpnuosius ir atbaidė svyruojančius ir neryžtinguosius. Tačiau jokios aukos nereikalaujama iš šių dienų žmonių, norinčių tapti Bažnyčios nariais. Užtenka užpildyti pareiškimą, tai yra daugiausia ko šiandie reikalaujama iš norinčio įstoti protestantų Bažnyčios nariu. Būti Bažnyčios nariu nieko nekainuo-

Biržai, 1963 m. Ev. Ref. bažnyčioje laikomos pamaldos už taiką pasaulyje. Prie Dievo Stalo ev. liut. vyskupas tarp ev. ref. kunigų.

ja, išskyrus mažos vertės dalykus.

Žinoma, mes turime raginti žmones dalyvauti mūsų pamaldose ir klausyti Šv. Rašto žodžių. Jeigu jie pareikštų norą tapti Bažnyčios nariais, mes turėtume juos paklausti: "Ką jūs tikite? Ar jūs tikrai pasiruošę atsiduoti Dievui? Atiduoti Jam savo laiką, savo pinigus ir patys save?" Tyrimas turėtų būti rimtas ir broliškas. Jeigu jie to negali ištesėti, mes turėtume Juos skatinti galvoti, tyrinėti, grumtis ir melstis, kol galės išlaikyti.

Teisė būti Bažnyčios nariu, turėtų būti sąlyginė, atsižvelgiant į jo krikščionišką elgesį. Anksčiau būdavo Bažnyčios pareiga, stebėti kada jos nariai netvarkingai gyvena ir būdavo iš to daromos išvados. Šiandieną retai pasitaiko dvasininkas, kuris kreiptųsi į savo Bažnyčios narį, nurodytų jam jo daromas klaidas ir pareikalautų iš jo, kaip krikščionies, pasitaisyti.

Prieš mus gyvenusioje kartoje šios rūšies šleikštuliai dvasiškams rūpesčių nesudarydavo. Svarbiausias Bažnyčios rūpestis buvo gelbėti atskiras sielas. Visuomeniniai blogumai buvo smerkiami, kadangi pastarieji statė į pavojų nemirtingą žmogaus sielą. Tačiau palaipsniui visa tai keitėsi. Žmogaus laisvė, pasirinkti tarp teisybės ir melo, buvo aptemdyta kruopščiai paruošta nuomone apie paveldėjimą ir aplinkumą. Bažnyčios dėmesys nukrypo nuo individo į abstraktą, pavadintą visuomenine labdarybe.

Čia taip pat buvo klaida. Tie-

sa yra tokia, kad neįmanoma gelbėti sielas pertvarkant bendruomenę. Reikalinga pertvarkyti bendruomenę gelbstint sielas.

Bandomasis (Gallup) balsavimas, praveistas praeitą pavasarį, rodo, jog bažnyčių lankymas mažėja. Žmonių skaičius, kurie mano, kad Bažnyčios įtaka mažėja, padvigubėjo per pastintinius penkeris metus. Ką gi visas parodo? Man atrodo, kuomet po karo žmonės masiniai lankė bažnyčias ir grįžo prie religijos, jie nerado ko ieškojo. Jie ieškojo asmeniško išganymo, žinojimo apie Dievo meilę ir Dievo buvimo jų gyvenime. Vietoj to, jie rado pamokslininkus, sakančius pamokslus socialiniais klausimais. Jie rado kunigus, smerkiančius pagedimus politikoje arba valdžioje, bet nutylinčius apie klausytojų gyvenimo pagedimą.

Aš manau, kad jie taip pat žiūrėjo su panieka į tuos Bažnyčios vadus, kurie tą iš naujo atbudusį religijos susidomėjimą laikė paviršutiniškumu ir savęs ieškojimu. Žinoma, kai kuriais atvejais buvo paviršutiniškumas, bet reikia pirma išmokti vaikščioti, kad galėtum bėgti. Būta ir savęs ieškojimo: žmonės grįžta prie religijos todėl, kad jiems reikalinga drąsos, stiprybės ir pagalbos, kad atlaikius gyvenimo smūgius. Aš girdėjau vieną teologą sakant, esą religija niekuomet nebuvo skirta žmonėms padėti. Tai nesąmonė! Pats Kristus sakė: "Aš atėjau, kad jūs turėtumėte gyvenimą ir, kad turėtumėte jo daugiau" (Jono 10. 10).

Dalis neigiamybių užtinkama

jau seminarijose. Yra girtina, kad mūsų teologijos studentai įtempia savo protą besigrumiant su didžiųjų teologų mintimis. Tačiau per dažnai vėliau jie praranda, anot Kiplingo, paprastą pajautimą.

Atrodo, kad intelektualinis pratimas darosi svarbesniu už dygliuotą kasdieninį gyvenimą. Neseniai vienas mano draugas, psichiatras pasiuntė mane pas ligonį, kurio problema, jo nuomone, buvo moralinė ir todėl priklausanči daugiau mano sričiai, negu jo. Aš paklausiau to žmogaus-bažnyčios nario - kodėl jis su savo problema nesikreipė į savo kunigą. Jis pažiūrėjo į mane su nusistebėjimu. "Tas jaunas žmogus? - jis atsakė - Jis taip užimtas teologinėmis smulkmenomis, kad jis nepažintų žmogaus problemos, jeigu ir matytų ją".

Taip pat ir seminarijose mes esame nutolę nuo pagrindinių protestantizmo doktrinų ir pasidarę tuo atžvilgiu silpnesni. Šiais laikais skaitoma madingu dalyku mažinti pamokslų reikšmę kunigiškos apeigos naudai. Neseniai vienas įtakingas religinis žurnalas siūlė pamokslą visai panaikinti. Tai tikrai būtų griežtas nukrypimas nuo pradinės reformacijos. Liuteris tikėjo, kad žmogus yra mąstantis, lygiai ir jaučiantis, gyvūnas ir svarbiausia Bažnyčios misija buvo išaiškinti Dievo Žodį.

Yra kita tendencija, tai abejojimas dėl Šv. Rašto autentiškumo, kaip Dievo Žodžio panau- dojant jį, kaip liturgijos ramstį vietoj skardaus patvirtinimo

"Taip sakė Viešpats"! Pamokslų pirmumas ir Šv. Rašto pirmumas, yra protestantizmo kertiniai akmenys. Jei jie yra silpninami, tai ir visas pastatas su- svyruoja.

Protestantizmas yra stipri ir griežta tikyba. Jai išlaikyti mums reikalingi tvirto nusistatymo kunigai, kurie nesibijo iškelti blogumus, atsiradusius narių tarpe. Neseniai vienas mano bičiulis nusikėlė į užmies- tį, apie 50 mylių nuo New-Yorko ir ten įstojo į modernišką bažnyčią. Išklauseęs kelis švelnius ir nežalingus pamokslus, jis paklausė kunigą, ką jis iš tikrųjų mano apie krikščionybę, ir kokie yra jo dvasiniai įsitikinimai. "Be abejonės aš turiu stiprius įsitikinimus" - atsakė kunigas - bet sofistiskas iškraipytas su- rinkimas, panašiai kaip šitas, priims tik tiek, kiek jam patinka. Jeigu spausit per kietai, išvarysit juos į golfo aikštes, arba į kitas bažnyčias".

Štai čia mes ir turime vieną iš pagrindinių silpnybių protestantų bažnyčiose šiandieną. Atrodytų juokingai, nes savo širdies gilumoje žmonės norėtų, kad laivelis kai kada būtų pasiūbuojamas. Jie nori, kad iš jų būtų reikalaujama griežtai laikytis dvasinės linijos. Jie nori būti geresniais žmonėmis, negu kad to- kie, kokie jie dabar yra, negu jie jaučiasi esą. To viso dramatinis pavaizdavimas neseniai įvyko Grinsboro mieste N. C. Vieno šeštadienio vakariniai šokiai, dalyvaujant keletai šimtų vidurinės mokyklos mokinių, pavirto pasigėrusių gėdingu šėlimu, kur

aštuoni jaunuoliai buvo areštuoti už girtavimą. Sekantį sekmdienį metodistų bažnyčios kunigas Hipps iš sakyklos kalbėjo tiesiai be užuolankų. "Kur buvo tėvai"? klausė jis. Jis smarkiai pliekė tuos, kurie patraukė pečiaais ir galvojo, ką jie gali padaryti. "Aš jums pasakysiu ką aš manau, ką jūs galite daryti, - šaukė jis -, bet jūs nenorite to daryti, nes jūs nustojote drąsos. Jūs neturite krikščioniško pasitikėjimo bei narsumo".

Per dvidešimt minučių jis priekaištavo savo nustebusiems parapijiečiams už jų neveiklumą, už atsisakymą susirūpinti savo vaikais. Ir kas atsitiko? Ar žmonės atsisakė nuo bažnyčios? Ar kunigo pasisiekimas nukentėjo? Priešingai, laikraščiai skelbė jo žodžius pirmuose puslapiuose. Pažadinti gyventojai pradėjo veikti. Miesto burmistras jaunuomenės veiklai tvarkyti sudarė komitetą. Bažnyčios, mokyklos ir agentūros peržiūrėjo

ir atgaivino savo programas jaunuomenei auklėti. "Bet labiausiai malonu pažymėti - sako Mr. Hipps - kaip patys jaunuoliai su įvertinimu ir nuoširdumu į tai reagavo".

Žinoma, žmonės reagavo. Kai bažnyčia žengs užpildyti moralinę tuštumą, žmonės rinksis apie ją, remsis ją ir kovos už ją.

Ar protestantizmas gali būti išgelbėtas? Žinoma gali! Tik ne per tarybas ar hierarchijas, bet per pažadintus, įkvėptus ir atsidavusius pavienius krikščionis - vyrus ir moteris, kurie turi tvirtus įsitikinimus ir jų nesi-gėdina. Mūsų uždavinys yra veikti energingai, sujungus kartu dvasininkų, pasauliečių jėgas. Mes kunigai turime griežčiau graudenti ir daugiau reikalauti; turime vėl atsigręžti į žmones, nesileisti į utopiškas abstrakcijas; turime grįžti prie skelbimo ir mokymo Šv. Rašte atskleisto Dievo Žodžio. O jūs, bažny-

Superint. kun. St. Neimanas, svečias iš Europos kun. Ad. Gelžinius, V. Karosas - ev. ref. p-jos pirm. ir Ar. Šimaitis - ev. liut. "Tėviškė" parapijos tarybos pirm.

čios nariai, privalote remti jūsų bažnyčią. Jūs turite tikėti į Jėzų Kristų, kaip Viešpatį ir Išganytoją ir panaudoti Jo galią pakeisti patys save ir pasaulį aplink jus.

Krašte po krašto, komunistai įrodo, kad stipriai laikantis, klaidingosios idejos gali nugalėti teisingąsias idejas, jeigu silpnai laikysimės.

Tad, mes protestantai, turime keltis ir apginti patys save. Mūsų įsitikinimai yra teisingi. Skelbkime juos su tikėjimu, ryžtingumu ir drąsumu, kol mes dar kartą pamatysime, anapus blogėjančio mūsų laiko, galingą regėjimą, -pergalingą krikščionių tikėjimą ir žemę pilną Dievo Garbės.

* * *

KURATORIUS MARTYNAS NASTOPKA

1879 - 1963

Kur. Martynas Nastopka su žmona.

Kuratorius Martynas Nastopka gimė 1879 m. kovo 28-tą dieną Rimkuškių kaime, Biržų apskr. pažangių, pasiturinčių ev. reformatų ūkininkų šeimoje. Jo tėvai stengėsi, kad visi keturi jų vaikai įgytų mokslą. Todėl ir Martynas, baigęs keturias gimnazijos klases, įstojo į Kursko matininkų mokyklą ir ją baigęs tarnavo Vilniuje.

Vilniuje susipažino su inž. Petru Vileišiu, kuris pakvietė jį dirbti prie tiltų statybos. Čia dirbdamas Martynas kartu ir

mokėsi. Išlaikęs egzaminus gavo inžinieriaus padėjėjo laipsnį. Iki pirmojo pasaulinio karo dirbo Jaltoje, atlikdamas irigacijos darbus. Prasidėjus karui, buvo mobilizuotas. Būdamas kariuomenėje, dalyvavo kovose. Pasiekė štabo kapitono laipsnį.

1921 metais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Biržuose. Čia buvo paskirtas prekybos ir pramonės bendrovės "Agaras" vedėju. Po penkių metų buvo pakviestas į Žemės ūkio Ministeriją ir paskirtas melioracijos skyriaus vyr. revizorium. Tas pareigas ėjo iki Sov. Rusijos okupacijos.

1944 m. pasitraukė kartu su žmona į Vakarų Vokietiją. Mirė Amerikoje Clevelando priemiestyje 1963 m. spalio 23 d.

Martynas Nastopka buvo ilgametis Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios kuratorius, dalyvavo Sinoduose ir buvo aktyvus bažnytinio gyvenimo narys. Dalyvavo Sinoduose ir tremtyje. Čia tenka pabrėžti, kad Martynas Nastopka buvo vienintelis

kuratorius iš toli atvykęs į pirmąjį Lietuvos Ev. Ref. Sinodą tremtyje, Klein-Wittensee, Schleswig Holstein. Tas Sinodas buvo sušauktas 1948 m. birželio mėn. 24-tą dieną, vos penkioms dienoms praėjus po piniginės reformos. Kiekvienas skaitytojų, kuris tuo laiku, kaip pabėgėlis, gyveno Vakarų Vokietijoje, gerai prisimena kokia sunki buvo mūsų visų finansinė būklė. Nežiūrint to, kuratorius Martynas Nastopka surado galimumą atvykti į Klein - Wittensee iš Regensburgo, Bavarijoje!

Brangus velionis buvo pašarvotas Jacobs ir Sons Funeral Home, iš ten išlydėtas į krematoriumą Clevelande, kur jo kūnas buvo sudegintas. 1963 m. spalio 26 d. koplyčioje ir krematoriume gedulingas pamaldas, kuriose dalyvavo didelis būrys giminų, draugų ir pažįstamų, atvykusių iš Kanados ir Cincinnati,

Ohio, atlaikė Superintendentas Stasys Neimanas iš Chicago.

Dar prieš mirtį, blogai pasijutęs, Martynas prašė žmonos nepalikti jo svetimoje šalyje ir, jei ne gyvą, tai bent jo pelenus pervežti į Rimkuškių kapines amžinam poilsiui, kur palaidotas jo vyresnysis brolis vet. gyd. Petras Nastopka ir jaunesnysis - Lietuvos kariuomenės generolas Stanislovas Nastopka.

Nastopkų mirtimi mūsų bažnyčia neteko trijų veiklių kuratorių, kurie Lietuvos nepriklausomybės laikais ėjo atsakingas pareigas ir prisidėjo prie naujai besikūriantčios valstybės ekonominio gerbūvio ir saugumo vystymosi.

Kuratorių Martyną visuomet prisiminsime kaip malonų, giedrios nuotaikos ir nuoširdų žmogų.

Halina Dilienė

Kun. Povilas Dilys

Perredagavo ir papildė

ROMOS KATALIKŲ IR EVANGELIKŲ TIKYBŲ PALYGINIMAS

(Tąsa iš Nr. 13)

9. KATALIKŲ AIŠKINIMAS

Procesijos ir puikios (puošnios) religinės apeigos, šventos vietos ir piligrimų kelionės į jas, gausus šventųjų statulų ir kryžių statymas, škaplierių, kryželių ir medalikėlių nešiojimas, žegnojimas kryžiaus ženklų, rožančiai, pasninkai ir pan. padidina pamaldumą ir tuo būdu prisideda prie išganymo. Vieš-

pats Dievas suteikia gausių malonių besimeldžiantiems šventose vietose.

9. EVANGELIKŲ AIŠKINIMAS

Vien Išganytojo kraujas apvalo mus nuo bet kurios nuodėmės.

1 Jono 1, 7: "Bet jei vaikščiojame šviesoje, kaip jis yra šviesoje, mes turime draugystę vienas

su kitu, o Jėzaus, jo sūnaus, kraujas apvalo mus nuo visokios nuodėmės".

Visi išoriniai pamaldumo pasireiškimai ir su jais surištos apeigos yra priešingi Kristaus mokslui ir paprastumui, kuriuo jis mus mokė melstis. Jono 4, 24: "Dievas yra dvasia, ir garbintojai turi garbinti dvasią ir tiesą".

Mato 6, 5-6: "Ir kada meldžiatės, nebūkite kaip veidmainiai; nes jie mėgsta melstis, stovėdami sinagogose ir gatvių kampuose, kad žmonėms pasirodytų. Iš tiesų sakau jums, jie jau yra atsiėmę savo atlyginimą. Bet kada tu meldies, įeik į savo kambarį ir, užsirakinęs duris, melsk savo Tėvą, kuris yra paslėptas, o tavo Tėvas, kuris mato kas paslėpta, atlygins tau".

Kryžių ir statulų, kaip religinio garbinimo objektų, statymas, o t. p. puošimas karstų, krocifikais, prieštarauja pirmajam ir antrajam Dievo prisakymui (paragr. 8). Šv. Rašte nematome pavyzdžių, kad malda Visuresančiam Dievui šventomis vadinamose vietose būtų vaisingesnė už kitas.

Kalbėjimas rožančių - daugiaakartis maldų kartojimas, prieštarauja Kristaus Viešpaties žodžiams "O melsdamiesi netuščiažodžiaukite, kaip pagonys; nes jie mano, kad savo daugiaakalbyste būsią išklaudyti". (Mato 6, 7).

Šv. Raštas nenurodo, kad škaplierių, medalikėlių ir pan. nešiojimas padėtų žmogui gauti išganymą.

10. KATALIKŲ AIŠKINIMAS

Pamaldos laikomos lotynų kalba. Antrame Vatikano suvažiavime tas klausimas buvo plačiai nagrinėtas; galutinai šių 1963 m. sesijoje buvo nutarta dalinai pamaldas, pagal pageidavimą, laikyti suprantama dalyviams kalba. Šis nutarimas dar turi būti patvirtintas popiežiaus, kas, atrodo, greitai laiku įvyks.

10. EVANGELIKŲ AIŠKINIMAS

Pamaldos laikomos visiems maldingiesiems suprantama kalba

1 Kor. 14, 8-9: "Ir jeigu trimitas duoda neaiškų garsą, kas ruošis į mūšį? Taip jei ir jus liežiuviai neišduodate aiškos kalbos, kaip bus galima suprasti, kas kalbama? Jūs juk būsite į orą kalbą".

1 Kor. 14, 19: "bet surinkime aš mieliau noriu prabilti penkis žodžius savo protu, kad ir kitus pamokyčiau, negu dešimt tūkstančių žodžių liežuviais".

11. KATALIKŲ AIŠKINIMAS

Be Sekmadienio, kurį švęstimums įsako 3-sis Dievo prisakymas, privaloma švęsti sekančios dienos:

1. Naujieji metai (sausio mėn. 1 d.),

2. Trys Karaliai (sausio mėn. 6 d.),

3. Velykos,

4. Dangunžengimas,

5. Sekminės,

6. Švenčiausioji Trejybė,

7. Kalėdos (gruodžio mėn. 25 d.),

8. Dievo Kūno (t. y. Kristaus Kūnas),

9. Šv. Mergelės Marijos šventės:

a) Marijos Apsivalymo šventė (vasario mėn. 2 d.),

b) Marijos Apreiškimo šventė (kovo mėn. 25 d.),

c) Marijos į dangų Ėmimo šventė (arba Žolinė-rugp. mėn. 15 d.),

d) Marijos Gimimo šventė (rugs. mėn. 8 d.),

e) Marijos Karalienės šventė (lapkr. mėn. 1 d.),

f) Marijos Nekalto Prasidėjimo šventė (gruodžio mėn. 8 d.),

10. Šventųjų šventės:

a) Šv. Šv. Petro ir Povilo (birž. mėn. 29 d.),

b) Visų Šventųjų (lapkr. mėn. 1 d.),

c) Šv. Stepono (gruodžio mėn. 26 d.),

d) Krašto globėjo šventė (Lietuvoje - Šv. Kazimiero šventė - kovo mėn. 4 d.).

11. EVANGELIKŲ AIŠKINIMAS
Šv. Raštas mums įsako švęs-

ti vien sekmadienį; apie kitų dienų šventimą Šv. Rašte nieko neminima. Todėl evangelikų tikėjime švenčių šventimas nėra dogma, bet paprotys, skirtingai praktikuojamas paskiruose kraštuose. Nuo apaštalų laikų tarp krikščionių išsigalėjo paprotys švęsti sekančias dienas:

1. Naujieji metai (sausio mėnesio 1 d.).

Nuo kelių šimtmečių su ta diena yra sujungtos Jėzaus apipiaustymo metinės,

2. Didysis Ketvirtadienis,

3. Didysis Penktadienis,

4. Velykos,

5. Dangunžengimas,

6. Sekminės,

7. Jėzaus Kristaus gimimas (gruodžio mėn. 25 d.).

Tomis dienomis buvo susikaupiama ir svarstoma Dievo Žodžio išikūnijimas.

(bus daugiau).

— — —

MŪSŲ ŽURNALO LEIDIMO REIKALU

"Mūsų Sparnų" žurnalas gyvuoja jau antrąjį dešimtmetį, nors išėjusių numerių skaičius gana kuklus. Pastaraisiais metais žurnalas atgijo, spausdintinos medžiagos pradėjo atsirasti daugiau, rašančiųjų būrys padidėjo, o ir lėšos pradėjo geriau plaukti ar tai prenumeratos ar tai aukų pavidale.

Kolegija rado, kad žurnalą reikia leisti periodiniai ir du kartu į metus. Sinodas tokį nutarimą patvirtino.

Pildydami mūsų daugumos norą ir turėdami periodinį žurnalą, visi turime dėti pastangas,

kad tas žurnalas mus galėtų lankyti reguliariai ir kad jo medžiaga būtų kuo turtingesnė.

Jau išėjusiuose žurnalo numeriuose daugelis mūsų prisdėjo savo darbu, savo straipsniais, daugelis aukojo žurnalo leidimui, bet dar daug daugiau galėtumėme susilaukti paramos, jei kiekvienas pasvarstytų, ką tinkamo jis gali mūsų žurnalui parašyti. Buvo universitetas, evangelikų fakultetas, gimnazijos, kitokios mokyklos, savo bažnyčios, parapijos, valstybinis bei savivaldybinis gyvenimas. Pagaliau gyvenimas už tėvynės ribų.

Pasvarstykite, argi nesurasi-
me ką parašyti mūsų pačių iš-
laikomam žurnalui? Ypatingai
laukiame medžiagos iš jaunes-
niosios kartos, lankiusios aukš-
tąsias mokyklas. Jog daug yra
vertingos medžiagos anglų ir
kitomis kalbomis, tai kodėl jos
nepatiekti mūsų skaitytojams
vertime ar sutrumpintai? Daug
yra įdomių dalykų iš protestan-
tų religinio gyvenimo.

Negalime nusiskusti ir dėl
finansinės paramos, - buvo as-
menų, ypač iš med. daktarų tar-
po, kurie mus rėmė ir stiprino
ne tik finansiniai, bet ir mora-
liai, ir tai davė mums drąsos
tvirčiau ir energingiau veikti.

Ev. Reformatų Kolegija, kaip
žurnalo leidėja ir finansuotoja,
dėkodama visiems už paramą,
kaip moralinę, taip ir materia-
linę, drįsta prašyti paramos ir
ateityje. Tuos, kurie rašo, nepa-
gailėti laiko ir pasvarstyti ką
galėtų parašyti žurnalui, kad jis
būtų stipresnis ir įdomesnis, o

*New Yorko - Brooklyno Liet. Protestantų Pa-
rapijos kun. Petras Dagys su žmona.*

tuos, kurie yra stipresni pinigai-
niai, apsvarsčius pagal savo iš-
gales, paremti žurnalą ir daug
neatidėliojant pasiųsti didesnę
ar mažesnę auką. Palaikykime
ir paremkime vieni kitus. Visi
džiaugsimės savo nuveiktais
darbais.

Kolegijos vardu
M. Tamulėnas,
Prezidentas.

Halina Dilienė

SVARBŪS KETURIŲ ŠIMTŲ METŲ MINĖJIMAI

Šalia Martyno Mažvydo 400
metų mirties sukakties, aprašy-
tos kitoje "Mūsų Sparnų" vietoje,
šiomet, 1963 m. sukanka keturi
šimtmečiai dviejų reikšmingų
įvykių iš Reformacijos laikotar-
pio. Tai yra išleidimas sausio
mėn. 1563 m. "Heidelbergo kate-
kizmo" ir rugpiūčio mėn. tais
pačiais metais t. vad. Brastos
arba Radvilų Biblijos.

Heidelbergo katekizmas yra
šalia M. Liuterio "Mažojo kate-

kizmo" daugiausia platinamas ir
žinomas reformacinis raštas
pasaulyje. Šis katekizmas buvo
įjungtas į 4-jį Kurfiursto Fridri-
cho III iš Badeno "Reformatų
Bažnyčios knygos" leidinį, 1563
m.. Fridrichas III norėjo aiškiai
reformatų bažnyčios pagrindus
formuluoti ir tuo būdu užbaigti
teologinius ginčius tarp dešinių-
jų liuteronų iš vienos pusės ir
filipistų (Melanchtono šalininkų)
bei kalvinistų iš antros. Teologi-

nius pagrindus katekizmui sudarė Zacharius Ursinus. Sudarydamas juos jis naudojosi senu, jau išleistu reformatų katekizmu, o t. p. jis buvo Melanchtono mokslo įtakoje. Ursinus paruošė 2 projektus, kuriuos perredagavo kitas teologas Kasparas Olevianus.

Zacharius Ursinus

Heidelbergo katekizmas yra praktiška paguodos ir džiaugsmo tikintiesiems knyga. Jo turinys sudaro 129 klausimai ir atsakymai, surašyti 3 dalyse.

I. Apie vargingąjį žmogų (1-11 klausimas).

II. Apie žmogaus išganyimą (12-85 klausimas).

Šioje dalyje yra su paaiškinimais įtalpinti Apostolikum, Sakramentai ir 80-sis klausimas apie "Mišą", kuris buvo paties Fridricho III suredaguotas.

III. Apie dėkingumą (86-129 klausimas).

Čia įtalpinti Dekalogas

su Senojo Testamento 10 prisakymų tvarka ir "Tėve mūsų".

Bendrai imant, Heidelbergo katekizmas yra parašytas Jono Kalvino dvasioje ir toje knygoje stengiamasi rasti bendrą kalbą su liuteronais; nežiūrint to, tuo laiku liuteronai aštriai kovojo prieš Heidelbergo katekizmą. Vaikams buvo paruoštas specialus sutrumpintas leidinys.

Heidelbergo katekizmas labai greit buvo išplatintas pasaulyje. Tais pačiais 1563 m. išleista 4 leidiniai Vokietijoje. Jis buvo įjungtas į Reformatų simbolines knygas sinodo Dordrechte, Olandijoje, 1618-1619 m. ir taip pat jis rado pilną pripažinimą Čekijoje, Lenkijoje, Lietuvoje, Moravijoje, Prusijoje, Šveicarijoje, Vengrijoje, Amerikoje ir Pietų Afrikoje. Vokietijoje ilgą laiką jis buvo dėstomas liaudies mokyklose ir todėl turėjo milžiniškos įtakos vokiečių

Kasparas Olevianus

evangelikų (liuteronų ir reformatų) gyvenimui.

Sunkiose bažnyčios dienose Heidelbergo katekizmas buvo dvasinės stiprybės šaltinis. Pav. teologas Karolis Barthas formuluojo t. vad. "Barmer Erkläerung", bažnyčios persekiojimo laikais, Hitleriui valdant, rėmėsi 1-jo to katekizmo klausimu ir atsakymu, kurie taip skamba:

Klausimas: Kas yra tavo vienintėlė paguoda gyvenant ir mirštant?

Atsakymas: Mano vienintėlė paguoda yra tai, kad aš ir kūnu ir siela gyvas ar miręs ne pats sau priklausau, bet esu nuosavybė mano ištikimojo Išganytojo Jėzaus Kristaus, kurs brangiu savo krauju tobulai apmokėjo visas mano nuodėmes ir išvadavo mane iš visos velnio galybės ir kurs taip mane apsaugojo, jog be dangiškojo mano Tėvo valios negali nei plaukas nukristi nuo mano galvos ir net viskas turi tarnauti mano išganymui. Dėl to Jis per savo Šventą Dvasią užtikrina man amžinąjį gyvenimą ir daro mane nuoširdžiai paklusnų ir stropų gyventi jam per visą amžių.

Į lietuvių kalbą katekizmas buvo išverstas Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios generalinio superintendente Konstantino Močiulskio. "Heidelbergas katekizmas letuwiszkoje kalboje iš naujo išduotas", 1857 m. Vėliau kalbą pataisė Karaliaučiaus Universiteto profesorius Bezzenbergeris. Pataisytas leidinys 1893 m. buvo atspausdintas Martyno Jankaus spaustuvėje, Mažo-

joje Lietuvoje. Paskutiniaisiais dešimtmečiais Lietuvoje buvo vartojamas superintendente Jono Šepečio paruoštas leidinys: platesnis, išleistas 1910 m. Vilniuje ir siauresnis, išleistas 1937 m. Biržuose. Be to, buvo vartojamas ir superintendente Adomo Šerno paruoštas ir 1936 m. Biržuose Ev. Reformatų Kolegijos išleistas sutrumpintas Heidelbergo katekizmas. Šiems leidiniams išsibaigus, Kolegija išleido superintendente Adomo Šerno paruoštą pilną Heidelbergo katekizmą.

BRASTOS ARBA RADVILOS B I B L I J A

Be Guttenbergo išradimo reformatoriškos Liuterio ir Kalvino idėjos nebūtų tokiu greitu tempu pasklidusios bemaž po visą Europą. Poleminių raštų, atsisaukimų ir teologinių veikalų spausdinimo svarbą pilnai suprato Mikalojus Radvila Juodasis (1515 - 1565). Jis savo lėšomis įsteigė spaustuvę Lietuvos Brastoje, pirmą Lietuvoje, kurioje buvo telkiami reformaciniai spausdiniai. Visus M. Radvilos Juodojo ir jo spaustuvės nuveiktus darbus apvainikuoja sumanymas versti Bibliją. Nėra abejonės, kad M. Radvilai Juodajam pavyzdžiu buvo Liuteris, kuris, išvertęs Šv. Raštą į plačioms masėms suprantamą kalbą, laimėjo ištisas minias pasekėjų. M. Radvila Juodasis jau 1560 metais pradėjo rūpintis Šv. Rašto vertimu į lenkų kalbą. Kad jis, būdamas lietuvis, pasiryžo išleisti Šv. Rašto vertimą lenkų kalba yra suprantama, žinant 16

-tame šimtmetyje Didžiojoje Lietuvos kunigaikštijoje buvusių papročius. Lietuvos diduomenė vartojo lenkų ir, nors rečiau, tuo metu Lietuvoje vartojamą gudų rašto kalbą. 1560 m. gegužės 8-tą dieną Seniorių Sinode Pinčove Andrius Trzysieckis Radvilos Juodojo vardu patiekė Biblijos vertimo projektą. Sinodas sutiko parūpinti šio reikalo žinovus, o Radvila padengti visas išlaidas. Šv. Raštą vertė šių asmenų komisija: Jokūbas Lubelczyk, Grigalius Šoman, Andrius Trzysieckis, pirmasis Unitas Lithuanica superintendentas Simonas Zacijus ir du prancūzai - J. Thenaud bei P. Statorius. Prancūzai labai daug padėjo vertėjams suprasti hebrajų (Senasis Testamentas) ir graikų (Naujasis Testamentas) kalbų originalo dvasią. 1562 metų pabaigoje vertimo rankraštis buvo paruoštas spaudai. Artimas M. Radvilos Juodojo bendradarbis Trzysieckis atvežė rankraštį į Lietuvos Brastą. Spausdinimo darbai buvo neatidėliojant pradėti. 1563 m. rugsėjo mėn. spausdinimas buvo užbaigtas.

Radvila, dėl savo iniciatyvos ir fakto, kad visas spausdinimo išlaidas pats padengė, laikė Biblijos vertimą beveik savo kūrinium; todėl įžangoje skiria jį karaliui Zigmantui Augustui. Įžangoje jis nušviečia religinius impulsus, kuriais vadovavosi skatindamas šį vertimą atlikti. Vertėjai nuo savęs pridėjo trumpą įžangos žodį apie Biblijos svarbą ir reikšmę. Buvo verčiama iš originalo naudojantis jau esančiais vertimais į kitas Europos

kalbas. Didelę įtaką turėjo prancūzų vertimai, ypatingai interpretuojant sunkesnius skyrius ir sąvokas. Kalvino mokslas ir jo metodas aiškinant Šv. Raštą suteikia Brastos Biblijai savotišką išraišką. Paskiras Biblijos vietas vertėjai interpretavo Ženevos reformacijos dvasioje. Jie įveikė visus sunkumus anais laikais dar neišdirbtos lenkų kalbos, todėl vertimas yra aiškus, vaizdus, žodžių lobynas didelis, sakiniai trumpi ir lengvai skaitomi, Leidėjas nepamiršo Biblijos papuošti prabangiais viršeliais.

Radvilos Biblija yra amžinasis 16-jo šimtmečio evangelikų kultūros Lietuvoje paminklas dar kartą įrodąs, kokią galią turi Dievo Žodis. M. Radvila Juodasis platino savo puikų leidinį Lietuvoje, Lenkijoje ir užsieniuose. Jau 1564 m. sausio mėn. jis pasiuntė vieną Biblijos egzempliorių kunigaikščiui Kristupui Wirtembergiečiui, o už mėnesio kunigaikščiui Albrechtui į Karaliaučių. Net ciesorius Maksimilionas gavo dovanų Brastos Bibliją. Ano laiko teologas, popiežiaus pasiuntinys Coraš

mmendoni savo atsiminimuose rašo, kad "Juodasis plačiai išmėtė Brastos Bibliją po Lenkiją ir Lietuvą". Istorijoje aprašoma, kad M. Radvilos Juodojo sūnus, perėjęs į Romos katalikų tikėjimą, išleido daugiau pinigų Brastos Biblijai supirkinėti ir naikinti, negu tėvas jai išversti ir spausdinti. Jėzuitų vadovaujama tamsioji katalikų reakcija Lenkijoje ir Lietuvoje beveik

1953 m. Brastos — Radvilos Biblijos titulinis lapas.

visai išnaikino tą milžinišką lietuviškojo ir lenkiškojo protestantizmo paminklą. Estreicher savo "Bibliografijoje" nurodo vos kelias bibliotekas, kuriose XX šimtmečio pradžioje buvo Brastos Biblija. Ji puošė Dievo Stalą mūsų bažnyčiose Vilniuje ir Biržuose. 1944 m. liepos mėn. sudegė visi Radvilos Biblijos egzemplioriai buvę Lietuvos Evang. Reformatų Bažnyčios Sinodo bibliotekoje Vilniuje. Dabar ši Biblija yra didelė rete-

nybė, t. v. bibliografinis unikatas. Mes, lietuviškojo protestantizmo ainiai, Kalvino mokslo sekėjai, galime didžiuotis tuo, kad iš mūsų tautos išėjo iniciatyva išversti Šv. Raštą į kalbą, suprantamą anų laikų Lietuvos valdantiems sluoksniams ir kaimyninės Lenkijos gyventojams. Tai buvo savo rūšies ekumeninis darbas.

Gaila, kad Brastos Biblijos nebuvo galima naudoti visiems Lietuvos gyventojams, tačiau

M. Radvilos Juodojo žingsnis
paskatino Unitas Lithuanica 17
-tame šimtm. bandyti versti Šv.

Raštą į lietuvių kalbą (Chylins-
kio Biblija).

* * *

WM. Thomson Hanzsche, A. M., D. D.
Vertė Jonas Palšis

PROTESTANTŲ KRIKŠČIONYBĖ

(Taša iš Nr. 13)

PAGONIZMAS VERŽIASI BAŽ- NYČION

Ilgo karo dėka, Konstantinas 323 m. tapo Romos imperatorium. Jis globojo krikščionybę, naudojo kryžiaus ženklą ir kryžiuje esamus inicijalus: IHS - "In Hoc Signo" - šiame ženkle, padarė oficialiais armijos ženklais. Tikrumoje, Konstantinas buvo apkrikštytas tik prieš mirtį.

Bažnyčios siela pasiliko kaktakombose. Būdama "pogrindyje" mažumoje, ji buvo pajėgi ir tikėjo savo opozicija pasauliui. Po Konstantino ji pasidarė savimi patenkinta ir pasauliui nuolaidi. Romos totalitarinė ideja, neleidžianti patikėti eiliniam žmogui jo sielą, sunkėsi Bažnyčion. Pradėjo vystytis dvasiškių luomas ir jų oficialumas. Vyriausybei suvaržius nustatytomis formomis minties laisvę, Bažnyčia slydo vis toliau ir toliau į kompromisus su pagonybe.

Romos vyriausybei susiartinus su Bažnyčia ir Konstantinui pavertus pagonų šventyklas į krikščioniškas bažnyčias, daugelis šventyklų papročių buvo palikti. Žmonės nemokėjo skaityti ir rašyti, todėl jie, faktinai,

liko nekrikštyti. Jų vadovams oficialiai pasidarius krikščionimis, žmonės pasekė juos. Buvo protinga ir naudinga kiekvienam karjeristui, turinčiam socialinių ambicijų, pasidaryti krikščioniu.

Kristaus kryžius, vietoje būti gyvenimo kelrodžiu, buvo pradėtas dievinti ir buvo laikomas laimės ženklu. Konstantino dėka, krikščioniška Bažnyčia buvo pagrobta pagoniško kario. Jis pasisavino pagoniškos hierarchijos vado Pontifex Maximus titulą, o jį sekė jo įpėdiniai iki 375 metų. Po Konstantino mirties, pagoniškas Romos senatas įrašė jį į stabmeldiškų Olimpo dievų tarpą.

Konstantinas, sutaikęs valstybę su Bažnyčia ir paėmęs jos kontrolę, nustatė, jog Bažnyčioje turi būti visiškas vienodumas, tuo pačiu, galas visokiems pasidalinimams. Jis sušaukė visų bažnyčių atstovus Nicejon į konferenciją, kurioje jis, sėdėdamas auksiniame soste pačiame jos centre, paliepė atstovams nuspręsti, kas yra krikščioniškas tikėjimas. O po to, kaip imperatorius, jis privertė pasaulį tai tuoju priimti, atsisakant kitokių nuomo-

nių.

Minties laisvė buvo užslopinta; tikėjimo forma savo užnugaryje turėjo valdžios pajėgas, verčiančias nenukrypti. Bažnyčia, išlaisvinta iš ilgamečio persekiojimo, kuriometu ji buvo pasaulio palaima, susigriebė esanti proteguojama ir sujungta su politine jėga. Bažnyčia tuo džiaugėsi. Kaip tik čia ir tuo laiku krikščioniška Bažnyčia pradėjo klysti ir tolti nuo Naujojo Testamento ir ankstyvosios krikščionybės pavyzdžių. Nuo to laiko Bažnyčia, atsilygindama už politinę protekciją ir jėgą, pradėjo netekti savo skaidrumo. Ji jau nebesekė Viešpaties nuostato: "Kas ciesoriaus, atiduok ciesoriui, ir kas Dievo - Dievui".

Pradedant Konstantinu, valstybei atsisakius persekiojimų ir pradėjus remti Bažnyčią, Bažnyčios padėtis pasaulyje pakito. Prieš tai krikščionys, gyvendami bendruomenėmis, tik pavienius asmenis įtraukdavo į savo draugijas. Šiaip jie vedė savitą gyvenimą, atsisakydami taikytis prie pasaulio. Po Konstantino dienų, ieškodami politinių užtikrinimų, ar dėl kitų priežasčių, gausūs būriai jungėsi Bažnyčiai, kartu atsinešdami dar prieš krikščionybę buvusias pagoniškas idejas, papročius ir įsitikinimus. "Mums nereikalingi smilkalai", rašė Athenagoras antrame šimtmetyje savo "Prašymas krikščionims". Bažnyčia per pirmus 300 metų jų nevartojo; smilkalai ir

švęstas vanduo Bažnyčiai ike-liavo su pagonizmu jau po Konstantino.

Gibbon nurodo, jog Konstantino valdymas buvo blizgesio laikotarpis, ne gerbūvio, o paskutinieji jo valdymo metai buvo charakteringi plėšrumu ir žiaurumu. Jis sąmoningai importavo visas formas aziatiškos prabangos ir ceremonijų su jų puošniais rūbais, brangakmeniais ir diademais. Ši aziatiškai pagoniška pompa, suprantama, įsigalėjo ir Bažnyčioje. Konstantinas nors viešai ir krikščionis, puošė pagoniškų dievų šventyklas, o ant savo monetų kalė Jupiterio, Marso, Herkulio ir Apollo galvas. Tačiau savo legionų priešakyje Konstantinas ir jo įpėdiniai nešė kryžių ir pie-mens lazda, taip, kad jėga ir kraujas buvo susieti su krikščionišku simboliu. Gibbons teisingai prideda: "Krikščionys užmiršo Evangelijos dvasią, o pagonys perdažė Bažnyčios dvasią". Iš tikrųjų pagonys visiškai pakeitė garbinimo būdą Bažnyčioje. Bažnyčia savo garbinimo būdu pasidarė pagoniška. Bažnyčia palaipsniui pasisavino purpuro togas, puošnias karietas ir iššaukiančiai prabangingas viešas apeigas, kurios kadaise buvo taip charakteringos pagoniškiems pagoniškos Romos kunigams.

Gibbons prideda, jog labiausiai respektuojami katalikų Bažnyčios vyskupai pamėgdžiojo stabmeldiškus dalykus, kuriuos jie trokštų sunaikinti, bet kadangi jie buvo keistai

įsitikinę, jog tamsūs kaimiečiai daug greičiau atsisakys pagoniškų prietarų ir apeigų, jei-gu jie ras panašius prietarus ir apeigas krikščioniškoje Bažnyčioje.

Taigi garbinimas relikvijų ir šventųjų sugriovė ankstyvojo krikščionių garbinimo tikrąjį paprastumą. Gibbons toliau nurodo, kad jei Tertullian arba koks kitas iš prieš Konstantino gdynės pasižymėjęs krikščionis prisikeltų iš mirties ir dalyvautų penkto ar šešto šimtmečio Romos Bažnyčios pamaldose, jis apstulbęs žiūrėtų į stabmeldiškus ir pagoniškus vaidinimus, užėmusius tikrų ir paprastų krikščioniškų pamaldų vietą; jis nežinotų, kaip elgtis su smilkalais, žvakėmis, altoriais, relikvijomis ir šventųjų figūromis, su prabanga ir apeigomis.

Roma esant vakarinio pasaulio centru ir imperatoriui susijungus su Bažnyčia, Romos Bažnyčios galva, savaime suprantama, savinosi vis daugiau ir daugiau galios. 336 - 352 m. rytiniai vyskupai Konstantinopolyje atsisakė nuo Romos Bažnyčios vyravimo, apkaltindami ją nepateisinama uzurpacija. Metams bėgant, silpni imperatoriai darėsi vis daugiau ir daugiau Romos Bažnyčios galvos įrankiais. Romos imperija greitai iro. Frankai ir saksai, taip pat ir kitos barbarų gentys, veržėsi iš šiaurės. 410 m. gotas Alarikas užėmė Romą. 452 m. Roma buvo užimta huno Atilos. 455 m. Romą apiplėšė vandalai. Galutinai Roma kritė 476 m., nugalėta germano Odoakro.

Pasižymėjusios šeimos, pasiėmusios su savim senuosius graikų manuskriptus ir klasikus, iš Romos pabėgo į Konstantinopolį, kuris nuo to laiko visam tūkstančiui metų pasidarė mokslo šaltiniu.

Vienintelė jungianti jėga, likusi Romoje šiame laikotarpyje, buvo Romos Bažnyčios galva. 493 m. gotas Teodorikas pasidarė Romos karalium, ne imperatorium; nuo to laiko imperatoriaus nebebuvo net 17 metų. Šiais socialinio smukimo metais Romos Bažnyčios vyskupas savinosi vis daugiau ir daugiau politinės valdžios jėgų. Taip iš senosios Romos griūvėsių išaugo popiežija, kariška ir politinė imitacija senojo Romos imperatoriaus.

Sykiu su socialiniu sugriuvimu ir barbarų invazija, Bažnyčios vadai vis labiau ir labiau artėjo su pagonybe.

"Yra visiškai aišku, kad Jėzaus iš Nazareto mokymas yra pranašiškas mokymas, pradėtas hebrajiškų pranašų", rašo H. G. Wells. "Jis nebuvo kunigiškas, jame nebuvo šventyklų ar altorių. Nebuvo apeigų ir formalumų. Jo auka - tai nuolanki ir atgailaujanti širdis. Jo pilnutinė organizacija, tai maldininkų organizacija ir jo pagrindinė funkcija - pamokslas". Tačiau po Konstantino krikščionybė palengva išvirto į kunigišką religiją, su ištobulintomis apeigomis, aukojimu, altoriumi ir kunigų laipsniais. Tas labai priminė pagonišką kultą ir religijas, dominavusias imperiją. Krikščionybė riedėjo ta kryptim, nes krikščiony-

Tiltas, kuris laiko užtvėnkęs Biržų ežero vandenį. Į ežerą įteka dvi upės: Apaščia ir Agluona. Ežeras yra antroje pusėje šio tilto, pro kurio angas būna nuleidžiamas vandens perteklius. Tiltas pastatytas baudžiavos laikais.

bė po Konstantino turėjo, pagal Wells, imperatoriaus globą (emperor fixation). Didieji konsilijumai buvo šaukiami imperatoriui įsakius, kuris reikalavo ir vertė būti vieningais; ten negalėjo būti konkurentų, nebuvo sąlygų griežtam Bažnyčios vieningumui, remiamam autokratinės valdžios.

Viena iš populiariausių pagoniškų religijų buvo Magna Mater - Didžioji Motina. Iš Egipto buvo atklydęs paslaptingas Isis ir Horus tikėjimas, akcentavęs nekaltybę ir kūdikį. Graikų religijos gerbė nekaltybės deivę Dianą medžiotoją. Ceres ir Venera buvo panašiai garbinamos. Kai tos deivių šventyklos buvo perimtos krikščionių, tikintis lengviau palenkti pagonių mintis, buvo įvestas Marijos garbinimas. Pažymėtina, jog pirmoji bažnyčia Marijos garbei buvo paskirta Ephese, buvusios garšios Dianos šventyklos vietoje

ir pirmasis sinodas, sušauktas 431 m. pagerbti Mariją, kaip Dievo motiną, įvyko tame pat mieste Ephese, pasižymėjusiam Dianos garbinimu. Sicilijoje pagoniškos apeigos Ceres ir Veneros šventyklose buvo perleistos Marijai, siekiant privilioti pagonis.

Panašiu būdu Dievo Vakariene, paprasta ankstyvosios Bažnyčios apeiga, buvo išrutulioti į mišias, kaip kompromisas su pagonizmu, stengiantis jam įtikti. Visos pagoniškos šventyklos turėjo altorius, ant kurių buvo aukojami gyvuliai; vienoje pagonų religijoje gyvulys buvo piaunamas virš garbintojų, kad papiauto gyvulio kraujas juos "apvalytų". Visos tos pagonų religijos reikalavo savo kunigus atlikti aukojimą už garbintojus; po to garbintojai nejautė jokių religinių išipareigojimų kasdieniame gyvenime.

Visose ankstyvosiose bažnyčiose, katakombose ir visur kitur, laike persekiojimų, Viešpaties Vakarienė buvo paprastutė apeiga. Visada buvo stalas, už jo - kėdė, norint pabrėžti, kad kunigas ir žmonės dalyvauja bendrai, sykiu su Kristum. Tai buvo paprasta apeiga, bet šventa ir įtikinanti savo paprastumu. Apie 600 m. ir vėliau Bažnyčia taip susiartinio su pagonizmu, kad stalas buvo pristumtas prie sienos ir paverstas į altorių; paprasta Viešpaties Vakarienės apeiga buvo paversta į pusiau pagonišką mišias, kurių metu kunigas tariamai aukoja Kristų už žiūrovus.

Komunijos stalas buvo pakeistas aukos altoriumi; kunigo atliekama auka ant altoriaus už gyvuosius ir už skaistykloje esančiuosius, pakeitė krikščionišką komuniją arba Viešpaties Vakarienę, buvusią Bažnyčioje prieš Konstantiną. Apeigų elementai palaipsniui taip buvo apsupti magija ir šventa baime, kad net vynas buvo saugojamas nuo pasauliečių; dar ir dabar ritualistinėse bažnyčiose kunigas privalo išgerti likusį vyną. Visą tai, kartu su relikvijų ir šventųjų garbinimu, Bažnyčion įnešė pagonizmas vidurinių amžių pradžioje.

Jei pirmuose Bažnyčios šimtmečiuose garbintojas norėjo išpažinti savo nuodėmes, jis tai darė savo noru, niekada neverčiamas, prieš visus žmones. Tik po 1215 m. pasidarė reikalinga kartą per metus atlikti išpažintį prieš kunigą. Taip pat pokonstantiniame laikotarpyje ku-

nigiškas rūbas, imitacija civilinio Romos valdininko, buvo pradėta nešioti, norint išskirti kunigus, kaip klasę, kas buvo visai priešinga pirmų keturių šimtmečių Bažnyčios papročiams, kada kunigija kaip tik dėvėjo eilinių žmonių apdaru. Šitame laikotarpyje dvasiškis buvo vadinamas "rektorium", arba "valdytoju". Sekdamas pagonių papročius, pagal kuriuos kiekviena garbinimo vieta yra šventa, Konstantinas statė krikščionių bažnyčias tokiose vietose; jų sienas išpuošdamas paveikslais, o langus - vitražais, tikintis prisivilioti tamsias, neraštingas mases.

Ne tik pozavimai, bet ypatinigi įsitikinimai ir papročiai buvo perimti iš pagonizmo. Pvz. Norvegijoje apylinkių senos alaus šventės, skirtos padėkai už derlių ir taiką, buvo tęsiamos, bet alus buvo geriamas už nekaltą Mariją. Kitur, pagonišką paprotį puotauti pagerbiant mirusius, buvo pakeistas puotomis už visus šventuosius. Vaikant demonus nuo žmonių ir galvijų, vietoj magiškų pagoniškų ženklų, pradėtas naudoti kryžiaus ženklas. Taigi po Konstantino populiari pagoniška religija pastoviai sunkėsi į krikščionybę.

Viliojant grubias barbarų mases, bažnyčion buvo įvesta teatrališka vokalinė ir instrumentalinė muzika; taip pat buvo išvystyti iškilmingi ir spalvingi vaidinimai, skirti paveiktikaringus, bet tamsius šiaurinių kraštų karius.

Graikų Bažnyčia, susibūru-

si Konstantinopolyje, turėdama užnugaryje graikų mokymą, laikėsi pagrindinio dėsnio: tik per išganyką atsiiekiamas nemirtingumas. Ji tikėjo prisikėlimu. Lotynų Bažnyčia, centralizuota Romoje, garsi savo paklusnumu įstatymams, pabrėžė teisinę Evangelijos prasmę ir Kristaus mirtį ant kryžiaus, bet mažai dėmesio kreipė į prisikėlimą. Graikų Bažnyčia graikišku tvirtumu tikėjo, jog tikėjimas yra vienybės pagrindas; Romos Bažnyčia su tolygiu romėnišku užsispyrimu tikėjo, jog vienybės pagrindas yra autoritetas. Iš tikrųjų, net iki šių dienų Romos Bažnyčioje kiekvienas gali matyti paklusnumą centriniam autoritetui, imperijos išdidumą ir panieką visiems už imperijos ribų, kas buvo taip charakteringa ankstyvosios Romos pagoniškam pasauliui.

Romėniškas supratimas

religijos, kaip valdymosi formos, - supratimas, kurį pirmieji krikščionys atmetė ir veikiau mirė persekiojami, negu nusilenkė, - prie Konstantino grįžo Bažnyčion. Vėliau, Romai žlugus ir politinei valdžiai svyruojant, Romos Bažnyčia pasidarė prarastos imperinės dvasios, struktūros ir prestižo įpėdinė. Ne retai masiniai perkrikštijimai buvo paskubinami panaudojant jėgą. Karaliams ir kilmingiesiems priešmus krikščionybę, pavaldiniai buvo laikomi taip pat atsivertusiais, nors jie ir nebuvo pakeitę savo pagoniškų papročių. Tarp svetimšalių priešų krikštaitas buvo naudojamas, kaip klusnumo ženklas. Krikščionybei iš Romos pasiekus barbarus ir Romai jau ilgai būnant imperijos centru, abi idejos lengvai sutapo.

(Bus daugiau)

Erika Dilytė

LIETUVIŲ EVANGELIKŲ SPAUDOS CENTRAS PAMINĖJO MARTYNĄ MAŽVYDĄ

Martyno Mažvydo 400 metų mirties sukaktis buvo plačiai minėta įvairių lietuviškų kultūrinių organizacijų Čikagoje ir kitur.

Visi apsišvietę lietuviai žino kas toks buvo Martynas Mažvydas: jis vadinamas "lietuvių literatūros pradininku", jis yra pirmas lietuvių kalba atspausdintos knygos autorius.

Š. m. lapkričio 10-tą dieną Lietuvių Evangelikų Spaudos Centras suruošė iškilmingą

Martyno Mažvydo minėjimą Mc. Kinley Park District auditorijoje. Minėjimas buvo sudarytas iš trijų dalių: 1. muzikinė dalis bei deklamacijos, 2. referatai ir 3. trumpi lietuvių evangelikų parapijų Čikagoje atstovų žodžiai.

Eugenijus Gerulis apibūdino Lietuvių Evangelikų Spaudos Centrą, supažindindamas minėjimo dalyvius su jo užsibrėžtu tikslu ir siekimais. Invokaciją pasakė lietuvių ev. reformatų bažnyčios superintendentas kun.

Stasys Neimanas.

Muzikinė dalis - galingi lietuvių Tėviškės parapijos triūbininkų garsai, puikusias J. Lampsaičio diriguojamas choras, solistės B. Kemėžaitės dainavimas, akomponuojant Aldonai Lukas, o t. p. 4 Gerulytės, 4 Kasparaitytės ir B. Vencelio deklamacija padarė minėjimo dalyviams gilų įspūdį.

Martynas Lekšas skaitė Mažvydo biografiją, o Algimantas Kleinaitis ilgesnėje paskaitoje charakterizavo Martyną Mažvydą kaip naujos dvasios galdynės kūrėją. Abi paskaitos perkėlė mus į nauos laikus, kai Lietuvoje prasidėjo Reformacijos sąjūdis, prie kurio viešai ar slaptai dėjosios dvasiniai vertingiausi to laikotarpio visuomenės nariai.

Kun. Ansas Trakis po trumpo, minėjimui pritaikintos, kalbos perskaitė okupuotos Lietuvos liuteronų Bažnyčios sveikinimą Pasauliniam Liuteronų Tarybos Suvažiavimui, įvyksiam Helsinkis, Suomijoje š. m. rugp. mėn.. Sveikinimo žodžiai paimti iš apaštalo Povilo laiško kolosiečiams, 2, 5-10. Tie žodžiai sujungė mus su broliais ir

sesėmis pavergtoje tėvynėje.

Ziono lietuvių liuteronų parapijos pirmininkas Jonas Anyšas ir lietuvių ev. ref. parapijos kun. Povilas Dilys pabrėžė dvasinių ryšių, rišančių mus su Mažvydu kaip 16-tojo šimtmečio evangelikų veikėju.

Užbaigos žodį tarė Lietuvių Evangelikų Spaudos Centro pirmininkas kun. Kostas Burbulis, pabrėždamas Evangelijos galią pasireiškiančią Martyno Mažvydo bei kitų žmonių veikloje ir sukalbėjo maldą. Po to visi dalyviai, pritariant lietuvių Tėviškės parapijos triūbininkams, sugiedojo protestantų himną: "Tvirčiausia apsaugos pilis".

Labai džiūgu, kad didesnę minėjimo dalį atliko mūsų jaunimas ir patys jauniausieji. Minėjimas buvo labai gerai suorganizuotas, programa puikiai suderinta. Pranešėja buvo tautiniais rūbais pasipuošusi E. Dilytė.

400 m. Mažvydo mirties sukakčiai pagerbti Liet. Evang. Spaudos Centras išleido B. Bušackio knygą "Martynas Mažvydas". Tai tikrai vertingas įnašas į protestantų literatūrą. Visiems patartina ją įsigyti.

Liet. Ev. Spaudos Centro 2-sis suvažiavimas laike Martyno Mažvydo minėjimo. Iš k. į d. : A. ir J. Ivaškai, J. Trečiokas, V. Variakojis, P. ir H. Diliai, V. Uznys, R. Slavėnas su ponia, E. Gerulis ir kt.

Klausimus siųsti E. Geruliui, 6805 S. Campbell Av., Chicago 29, Illinois, U.S.A.

Klausimai ir atsakymai

1. Ar buvo kada popiežiumi išrinkta moteris?

Viduramžiuose buvo plačiai žinomas pasakojimas, kad popiežiui Leonui IV (847-855) mirus, popiežiu tapo moteris Jonė (fl. 855), taip pat vadinama Joannes Anglicus (John of England). Ji buvo gimusi Anglijoje, arba Vokietijoje iš anglų tėvų; išimylėjus į vienuolį Benedictino ji išbėgo į Romą, įstojo į vienuolyną ir gavo kardinolo titulą. Ji buvo išrinkta popiežium ir gimdydama vaiką procesijos metu buvo iš to urėdo pašalinta.

Prancūzų kalvinistas David Blondell savo veikale "Eclaircissement de la question su une femme a été assise au siège papal de Rome", išleistame 1647 m., pirmas nurodė, kad tas pasakojimas nėra teisybė, o katalikų teologas Johann Dollinger, 1863 m. išleistoje knygoje "Die Papstfabeln des Mittelalters", remia Blondello nuomonę. Todėl galima pasakyti, kad popiežė Jonė niekuomet neegzistavo.

2. Kazys B. iš Brocktono, Mass. klausia: "Anglų spaudoje skaičiau, kad vienas popiežius buvęs išrinktas labai jaunas, vos 12 metų amžiaus, o kitas buvęs labai žiaurus ir jį perkūnas nutrenkęs. Ar tai teisybė?"

Išį klausimą katalikų marijonų K. K. LAIVAS, redaguojamas kun. K. A. Matulaičio, 1963, VIII. 10 atsakė sekančiai:

"Netiesa. Bažnyčios priešai prasimano įvairiausių melų, bet neduoda tų popiežių vardų. Žinant popiežiaus vardą ir laiką, kada jis valdė Bažnyčią, lengva susekti tiesą".

Kaip Kaziui B., taip ir man, šie klausimai yra įdomūs, bet atrodo, kad mūsų katalikų spauda į tai atsakyti nenori, todėl tenka kreiptis į jūsų - evangelikų - spaudą.

Kokio amžiaus, kada ir kas yra buvęs jauniausias popiežius?

Iš jauniausių popiežių paminėtini du: Benediktas IX ir Jonas XII. Benediktas IX padarė

didelę gėdą Romos Katalikų Bažnyčiai, todėl, kad jis negyveno ir neveikė kaip tinka Šv. Tėvui, bet vistiek jis sugebėjo tris kartus grįžti į popiežiaus sostą. Jis buvo popiežium: 1032-1044. Jis pardavė už pinigus Petro sostą Jonui Gratianui, kuris tapo popiežium kaip Grigalius VI (1045-1046). Tikras amžius, kada jis užėmė popiežiaus sostą, nėra žinomas. Yra minėtas ir amžius; 10, 12, 20; tiesa, atrodo, randasi vidury. Jonas XII (955-964) buvo išrinktas popiežium 17 metų amžiaus. Jo tikras vardas yra Oktavianus ir jis buvo Alberiko sūnus. Jonas XII buvo

nemoralaus elgesio jaunuolis. Jis pirmas iš popiežių pakeitė vardą iš Oktaviano į Joną.

3. Nuo kada vien tik italai tegali tapti popiežiais?

Mirus popiežiui olandui Adrianui VI, nuo 1523 metų popiežiais išrenkami vien tik italų tautybės asmenys. Iki šiol viso jų buvo 44, įskaitant ir dabartinių popiežių Povilą VI. Žvelgiant iš teoretinės pusės, popiežiai gali būti išrinkti bet kokios tautybės asmenys, net ir pasauliečiai, bet praktikoje matome kitokią vaizdą.

* * *

E. G.

R. Neimanaite

MŪSŲ JAUNIMO KLAUSIMAI

(Diskusinis pranešimas 1963 m. Lietuvos Evangelikų Reformatų Sinodui, Čikagoje)

Žmonijos viltys ir rūpesčiai yra dažnai išreiškiami ir diskutuojami ryšium su jaunimo klausimu. Jaunimas su laiku perima suaugusių pareigas, atsakomybes. Tad jaunimo auklėjimas yra labai svarbus reikalas. Mes lietuviai ev. reformatai rūpinamės užauginimu atsakomųjų mūsų Bažnyčios narių ir atstovų. Ši problema yra surišta su auklėjimo, vertybių perdavimo, mūsų Bažnyčios charakteristika ir jos padėtimi tremtyje.

Auklėjime ir vertybių perdavime yra du pagrindiniai būdai. Pirmas būdas, prasidedantis vaikystėje, yra glaudus bendravimas tarp įvairių grupių narių. Šios grupės gali būti: šeima, kaimynai, draugai ir kitos mažos

grupės, kurių nariai pažįsta viens kitą ir susitinka kasdieniniame gyvenime. Čia vertybės ir pažiūros yra perduodamos nepastebimai, bet palieka, gal būt, giliausius pėdsakus vertybių pasirinkime, aspiracijose, intėresuose ir kitose ypatybėse.

Antras auklėjimo būdas, kuris yra daugiau pastebimas ir kontroliuojamas, yra auklėjimas per įvairias auklėjimo institucijas ir organizacijas. Čia žmonės yra daugiau suskirstomi į grupes pagal kokią vieną, ar keletą ypatybių, kurios turi jungti narius ir palaikyti ryšį jų tarpe. Šios ypatybės dažniausiai būna amžius, specifinių interesų ar pažiūrų arba koks nors specifinis užsiėmimas, tikslas, kurs negali bū-

ti pasiekiamas pavienio pastangomis. Šalia šio formalaus auklėjimo vyksta ir neformalus, kuris atsispindi ir apriboja institucinį.

Religiniame auklėjime yra naudojami abu būdai. Neformalus religinis auklėjimas, gal būt, yra svarbiausias ir apsprendžiantis tolimesnes religines pažiūras ir jų išreiškimą. Subjektyvus religinis pergyvenimas yra paveikiamas ir kasdieniniame gyvenime, kur žmonių religinės ir kitos pažiūros bei įsitikinimai pasireiškia netiesioginiai. Šis subjektyvus religinis aspektas apriboja tolimesnį žmonių dalyvavimą organizuotame religiniame gyvenime.

Panašūs religiniai pergyvenimai gali suvesti žmones bažnytiniam bendravimui, nors ir kitų ypatybių atžvilgiu jie būtų gan skirtingi. Bažnytinės institucijos duoda objektyvų religinį aspektą šiam asmeniškam religiniam jausmui. Objektyvūs religiniai aspektai pasireiškia bažnytinėse apeigose, dogmose, etikoje. Per organizuotą bažnytinį dalyvavimą gauname formalų religinį auklėjimą. Religinės

pamokos ir organizacijos suformuluoja asmeniškus religinius pergyvenimus, duoda gaires šių pergyvenimų išreiškimui ir palaiko žmonių bažnytinį bendravimą.

Bažnytinis formalus auklėjimas nėra vienintelis auklėjimas. Jo įtaka priklauso nuo kitų greta einančių auklėjimų ir vertybių perdavimo institucijų, o taip pat ir nuo neformalaus mokymosi. Šios institucijos ir asmeniškai pergyvenimai nuolat veikia į žmonių pageidavimus, jų atsieikimo supratimą, aplinkybių ir reiškinių aiškinimus. Neretai žmonės priklauso tai pačiai denominacijai, ar net parapijai, nesutaria vienbalsiai, kur ir kiek religija turi pasireikšti ir kiek ji valdo mūsų visų pasaulėžiūrą bei veiksmus.

Mūsų lietuvių ev. reformatų tremtyje religinio auklėjimo problemos pagrindas yra mažas narių skaičius ir gyvenamos vietos atstumai. Mažas skaičius ir atstumai ypatingai atsiliepia organizuotoje bažnytinėje veikloje. Organizuota veikla, pagrįsta ant ypatingų interesų ar tikslų, suskirsto žmones į mažes-

Mielieji Biržai prie banguojančio Širvėnos ežero.

nes grupės didžiosios grupės ribose, bet jos nariai nedalyvauja visose organizacijose, o pasirenka jas pagal savo pageidavimus, interesus ar sąlygas. Tad, jei mes lietuviai ev. reformatai norėtume įsteigti ir išlaikyti visas pagrindines bažnytines draugijas ir veiklą, turėtume sutikti su faktu, kad mūsų mažą skaičių išdalinus tarp šių organizacijų, nebeliktų net gero branduolio. To pasekoje daugeliui mūsų, kurie yra suinteresuotų organizacijų išlaikymu, tektų daug įvairiausių pareigų ir reiktų būti organizacijų nariais, kurioms normaliose sąlygose jie nebekvalifikuotų. Neužmirškime, kad niekuomet kiekvienas bažnyčios narys, kvalifikuojas bet kokiai tos bažnyčios organizacijai, nebus jos nariu; 100 - nuošimtinis dalyvavimas nepasiekiamas, gal būt, net totalitarinėse sąlygose, nes, kaip anksčiau minėjau, bažnytinės veiklos supratimas ir pageidavimas, nors ir denominacinis, yra pagrindinai individualus.

Kas liečia mūsų lietuvių ev. reformatų jaunimą čia, jokios gilesnės organizuotos veiklos kol kas mes negalim tikėtis.

Įsteigus jaunimo organizaciją, ji nebūtų pilnai jaunimo organizacija, o organizacija apimanti įvairias amžiaus grupes. Ji neatstovautų jaunimo interesus, ir tuom pat būtų mažiau patraukli jaunimui, negu jaunimo veikla normaliose parapijos sąlygose. Spaudimas ir reikalavimas dalyvauti tokioje organizacijoje, gal būt, atstumtų nuo bendro bažnytinio veikimo ir tuom pat paliktų neigiamą įtaką netiesioginio bažnytinio auklėjimo atžvilgiu.

Tad mūsų Bažnyčios narių pirmas uždavinys būtų, neatstumti jaunimo jiems nepriimtinais reikalavimais, kurie su laiku gali atstumti nuo dalyvavimo bažnytiniame gyvenime, bet daryti sąlygas, kad jie galėtų pasireikšti bendrojo bažnytinio veikloje, kur jų interesai ir palinkimai veda. Tik šiuo būdu, jei tarpe mūsų jaunimo išliks prisirišimas prie mūsų Bažnyčios, galime susilaukti jaunimo organizuotos veiklos, kuri šiuo metu gali prasidėti tik neformaliu būdu, kuris turi būti stiprinamas mūsų parapijos daugiau organizuotos veiklos, apimančios visas amžiaus grupes.

KONKURSO LAIMĖTOJAI

Vasario 16 gimnazijos lietuviams evangelikams mokiniams "Mūsų Sparnų" žurnalo paskelbtas straipsnių konkursas pasibaigė.

PIRMAJĄ PREMIJĄ-25 dol. laimėjo IX kl. mokinys Petras Vaitiekūnas už straipsnį "Tėve mūsų, kurs esi danguje".

ANTRĄJĄ PREMIJĄ-20 dol. laimėjo VIII kl. mokinys Artūras Hermanas už straipsnį "Komunizmas ir jo kova prieš Bažnyčią".

TREČIĄJĄ PREMIJĄ-15 dol. laimėjo VI kl. mokinė Asta Glėmžaitė už straipsnį "Žmogaus kilmė".

R. F r a n z a s, V kl. mokinys, už straipsnį "Krikščionybės reikšmė", ir A. A l i š a i t ė, IX kl. mokinė, už straipsnį "Nė viena malda nėra veltui!", laimėjo po 10 dolerių.

Astos Glemžaitės straipsnis "Žmogaus kilmė" jau spėtas atspausdinti šiame "Mūsų Sparnų" numeryje, o Petro Vaitiekūno bei Artūro Hermano straipsnius matysime sekančiame numeryje.

Vasario 16 gimnazijos lietuviai evangelikai mokiniai ir mokinės yra maloniai prašomi ir toliau rašyti "Mūsų Sparnų" žurnalui straipsnius. Premijų fonde dar yra likę 132 doleriai. Redakcija, kiekvieno naujo numerio išleidimo proga, iš jūsų atsiųstų straipsnių atrinks vertingiausius ir jų autoriams iš minėto premijų fondo skirs pinigines dovanas. Šis nutarimas padarytas Liet. Evangelikų Ref.

Kolegijos ir straipsnių konkurso rengimo komisijos bendrame posėdyje, įvykusiame Čikagoje 1963. XI. 24.

Tame pat posėdyje buvo apsvarstyti reikalai ir antrojo konkurso, kuris šalia viršuje minėtojo buvo paskelbtas ir Lietuvių Protestantų Akademikų Sąjungos nariams. Iš LPAS narių buvo gautas dėja tik vienas straipsnis. Posėdis, perskaitytąs jūrų komisijos pareiškimus ir atsižvelgdamas į minėto straipsnio autoriaus nuoširdžias pastangas, nutarė skirti jam mecenato Petro Vaitiekūno dovaną - medaus statinaitę. Atplėšus voką, rasta, kad dovanos laimėtojas yra FRANKAS MIELIULIS. Jis buvo pasivadinęs A. B. C. slapyvardžiu. Straipsnio pavadinimas "Stebuklai".

* * *

ASTA GLEMŽAITĖ
6 kl. mokinė

Ž M O G A U S K I L M Ė Straipsnis laimėjęs III premiją

Iš kur mes esame? Šis klausimas jau iš seniausių laikų domina žmoniją. Šią problemą atsidėję tyrinėja ir nagrinėja daugelis mokslo žmonių, bet vieningos nuomonės dar vis nerandama. Tuo klausimu yra susidariusios trys ryškesnės teorijos arba pažiūros.

I. Materialistai bei Darvino sekėjai net dar ir šių dienų mokslo pasauliui tvirtina, kad

žmogus esąs kilęs iš beždžionės. Ši teorija ypač buvo populiari 19 - me amžiuje. Nemaža dalis anglo-saksų bei europiečių dar ir šiandieną tebetvirtina, jog žmogus išmintingasis yra išsivystęs iš paprastų gyvulių, iš beždžionės. Tenka apgailestauti, kad šia pasenusia praeito šimtmečio pažiūra užsikrečia jaunieji inteligentai ir Azijos bei Afrikos naujai atgimstančiose

tautose. Aišku, kad ir sovietai tebesilaiko įsikibę į savo motiną beždžionę, lygiai kaip ir į to paties šimtmečio savo tėvą - Marksą. Materialistai-darvinistai savo tvirtinimą bando ramstyti beždžionžmogio kaulų tariamomis iškaskenomis. Kyla klausimas: ar buvo kada tokie kaulai kur nors rasti?

Vienas seniausių tokių geologinių atradimų yra pietų Anglijoje, jis vadinamas Pildowner radiniu.

Kitas panašus radinys buvo užtiktas 1936-38 metais Pietų Afrikoje. Šis "tarpžmogis" tėra į žmogų šiek tiek panašus tik savo dantimis, gi visu kitu kuo jis yra daugiau beždžionė.

Dar vienas atradimas yra vadinamas "beždžionžmogi" arba "Kinijos žmogumi". Jo stipriai atsikišęs smakras nėra tikro žmogaus bei jo smegenų tūris yra du trečdaliai šiandieninio žmogaus.

Naujesnis radinys yra "Heidelbergo žmogaus" kaulai, bet ir juos rimtieji mokslo kritikai priskiria labiau beždžionei, o ne žmogui.

Žymiai garsesnis yra Neaudertalio žmogus. Jis gyveno maždaug prieš 100,000 metų. Vokietijoje šio žmogaus buvo rasta kaukuolės viršugalvis, du žastikauliai ir keletas skeleto dalių. Neaudertalio tipo žmogaus kaulų yra rasta įvairiose vietose Europoje, Vakarų Azijoje ir Afrikoje. Yra ištyrinėta, kad šitas žmogus buvo maždaug 1,60 m. ūgio. Jis turėjo stambius antakių kaulus ir nuožulnią kaktą. Jo smegenų tūris siekė net 1600

kubinių cm., (tai yra daugiau kaip normalaus europiečio: 1400 - 1500 kub. cm.). Mokslininkai šį Neaudertalio žmogų priskiria išmirusiai žmonių rasei, o ne gyvulinėms beždžionėms.

Iš visų aukščiau suminėjų radinių, išskyrus Neaudertalio žmogaus, neįmanoma pilnai gyvūno rekonstruoti. Vieno yra rasta tikrai žandikaulis, kito viršugalvis. Iš tokių nepilnų iškaskenų galima susidaryti tik apytikrų vaizdą, gi viso mokslo vardu tvirtinti žmogų kilus iš gyvulio būtų nerimtas reikalas.

Taigi, materialistai mokslininkai, nors ir kaip stengėsi, tačiau nepajėgė surasti išsamių sau duomenų, įrodančių žmonijos pradžios iš beždžionės. Jei gu žmogus tikrai išsivystė iš beždžionės, tai kodėl mūsų dienomis beždžionių tarpe nėra prinokusių beždžionžmonių, kurie galėtų tapti žmonėmis?! Matome, kad tilto tarp beždžionės ir žmogaus nėra.

II. Evoliucionistai irgi bando kaip nors išvystyti teoriją, jog žmogus yra kilęs iš beždžionės. Tačiau daugelis jų sako, kad į tokią kūną pažengusią beždžionę Dievas įliejo protingą sielą. Tokia jų teorija gali būti priimtina su rezervais net kai kuriems krikščioniams.

Ir evoliucionistams (išsivystimo šalininkams) reikalingas beždžionžmogis, kuris tarpininkautų tarp gyvulio ir žmogaus. Kaip minėjome, rasti kaulai nieko daugiau nepatvirtina, kaip tą, jog žmogus ir beždžionė labai skiriasi. Būdinga, kad kai kurie evoliucionistai ilgą laiką tam

tikrais tarpininkais tarp žmogaus ir beždžionės skaitė negrus, bet šiais laikais visi žino, kad jie yra žmonės, tik skirtingos rasės.

Užtairie gyvūnai, kurie vadinami beždžionžmogiais yra arba pilni žmonės, kaip pav. Neaudertaleris, arba tikros beždžionės. Matome, kad ir evoliucionistų mokslas nėra užtenkamai pagrįsta teorija, ir kadangi tilto tarp žmogaus ir beždžionės nėra, tai reiškia, kad žmogus nėra kilęs iš beždžionės, bet jis yra paties Dievo tikrai sutvertas bei apdovanotas protu ir siela. Kas pasitenkina evoliucionistų mokslo tikrumu, tas gali susifantazuoti kad ir tokią hipotezę, jog beždžionė yra kilusi iš žmogaus...

III. Krikščionių pažiūra. Mes

iš patirties žinome, kad žmogus turi protą, o gyvuliai tik apribotą. Kaip niekas iš nieko neatsiranda, taip ir protas negalėjo atsirasti iš nieko. Mes žmonės galime galvoti, mintyti, protauti, kurti, kalbėti. Ar gi galėjome mes šias visas dovanas paveldėti iš beždžionių, jei jos pačios to neturi. Šv. Rašte sakoma, kad Dievas sutvėrė Adomą iš karto, o ne išvystė jį laikui bėgant iš kokios beždžionės. Ten irgi rašoma, kad Dievas sutvėrė žmogų panašų į save, o ne į beždžionę ar kurį kitą gyvulį.

Viską susumavus matome, kad teorija, jog žmogus esąs kilęs iš beždžionės yra ramstoma persilpnais argumentais, kad galėtume ja patikėti. Tvirtinimai, jog žmogus esąs išsivystęs iš gyvulio, ižeidžia patį žmogų.

Maria Kilienė.

K O N F I R M A C I J A I

O Lietuvos dukros ir sūnūs jauni,
Sau skirkit skaisčiausius kelius.
Kaip protėviai mūsų kad buvo tvirti,
Tais Kristus jūs vadas tebus.

Tespindi Jo laimė iš jūsų akių, -
Nerasit pasaulį geresnių turtų.
Lai rūtos žaliuoja jaunimo sode,
Lelijos saldžiausių kvapų,
Ir Kristus, kaip saulė, tespindi jame:
Kur Jėzus yra, ten gražu.

Kur Jėzus, ten džiaugsmas, gyvybė pilna;
Jo meilė žmonijai, kaip gėlėms rasa.
Mes Jėzaus nekaltu krauju atpirkti,
Todėl nepriklausome sau.

Tauta Lietuvos Jam nuo amžių brangi.
Jis miręs, prikeltas ir tau.
Sakykite broliams, kad Viešpats Jisai.
Jis mūsų gyvybė, o mes jo vaikai!

LITERATŪROS PREMIJA

Lietuvių Evangelikų Reformatų Kolegijos posėdžio, įvykusio 1963. XI. 24 d. Čikagoje, nutarimu steigiama pastovi metinė Kun. Prof. Dr. Povilo Jakubėno Vardo Literatūros Premija.

Ji kasmet bus įteikiama asmeniui, parašiusiam tais metais, specialios komisijos vertinimu, geriausią straipsnį, knygą, efektingiausiai prisidėjusiam prie evangelikų spaudos kėlimo bei krikščioniškos, tautinės dvasios stiprinimo. Smulkesni nuostatai bus paskelbti artimiausioje ateityje. Malonu pranešti, kad organizuojamoji literatūros premija jau turi mecenatų - vieni savo aukas jau spėjo įteikti, kiti - pažadėjo jas atsiųsti. Piniginės aukos arba daiktinės dovanos siunčiamos šiuo Kolegijos išdininko antrašu: Mr. Jonas Dagys, 7240 S. Claremont Av., Chicago, Illinois, 60636. Mecenatų sąrašas bus paskelbtas sekančiame "Mūsų Sparnų" numeryje.

* * *

Antrame Vatikano suvažiavime Ev. Reformatų Bažnyčios stebėtojai buvo šie asmenys: I-je

sesijoje: kun. Hérbert Roux (Reformatų Bažnyčia Prancūzijoje), kun. Douglas W. D. Shaw (Škotų Bažnyčia) ir prof. James H. Nichols (JAV Presbiterionų Bažnyčia). II-je sesijoje - tie patys asmenys, tik vietoje prof. James H. Nichols buvo prof. Robert McAfee Brown (JAV Presbiterionų Bažnyčia). Visi trys stebėtojai pabrėžė didelę nekatalikų dalyvavimo Vatikano suvažiavime reikšmę. Vieni kitus geriau pažins ir greičiau supras. Stebėtojai turėjo galimybę susipažinti su visais suvažiavimo darbais, kas padės suprasti dabartinių laikų Romos-Katalikų Bažnyčios esmę.

* * *

Katalikų teologas Karolis Adam ragina rimčiau, negu iki šiol, tyrinėti Martyno Liuterio teologiją. Pagal Adamą, Liuteris buvo geros valios žmogus, kuris nenorėjo suardyti Romos-Katalikų Bažnyčios, bet vesti ją artčiau prie Evangelijos. Reformacija kilo ne dėl klaidingų Liuterio pažiūrų, bet dėl nesveikų santykių, kurie viešpatavo Romos-Katalikų Bažnyčioje renesanso laiku. Daugiausia prie to prisidėjo 5-sis Laterano suvažiavimas 1512 m.

* * *

Ispanija žadėjo duoti daugiau laisvės evangelikams. Iki šiol ten viešpatauja katalikų pažiūra, kuri reikalauja religinės laisvės ten, kur katalikai yra mažumoje, o varžo religinį gyvenimą tuose kraštuose, kur katalikai užima vyraujančią vietą. Toks katalikų nekrikščioniškas elgesys buvo pažangiųjų kardinolų papeiktas 2-me Vatikano suvažiavime. Dabar Ispanijoje numatyta dalinai pašalinti evangelikų diskriminaciją.

* * *

Tėvas Gregory Baum, katalikų teologijos universiteto Toronto, Ont. docentas, davė įdomų pareiškimą, kodėl Romos-Katalikų Bažnyčia nepriklauso prie Pasaulio Bažnyčių Tarybos. Jo nuomone, tai yra labai sunkus ir komplikotas klausimas. Jis nemato esminių kliūčių, kodėl jo bažnyčia negalėtų tapti nariu; pagal tos Tarybos nuostatus, kiekviena bažnyčia palaiko savo dogmas, savo papročius ir savo pažiūras. Tai reiškia, jeigu net Romos-Katalikų Bažnyčia laiko save vienintele neklaidinga bažnyčia, ji vis tiek galėtų į Tarybą įstoti. Bet yra kitų kliūčių. Labai artimas bendradarbiavimas tarp katalikų ir evangelikų galėtų, jo nuomone, padėti sumaišyti aiškių bažnyčių nusistatymus. Tikintieji neturėtų vaizdo į ką bažnyčia tiki; jie nuo bažnyčių atšaltų. Be to, Taryboje yra narių, reprezentuojančių bažnyčias, kurios yra labai priešingos Romos-Katalikų Bažnyčiai; jos galėtų išstoti iš Tarybos, o R.K. bažnyčia nenorėtų tokio ardomo

darbo atlikti. Paskui, Romos-K. įstojimas paveiktų, kad tos Bažnyčios įtaka būtų lemianti ir visa Taryba būtų išmesta iš lygsvaros.

* * *

Lietuvių Ev. Liuteronų Bažnyčios Vice - Senioras ir lietuvių liuteronų "Tėviškės" parapijos Čikagoje klebonas Ansas Trakis dalyvavo, kaip oficialus tos Bažnyčios atstovas, Liuteronų Pasaulio Tarybos suvažiavime Helsinkio, Suomijoje, 1963 m. rugpiūčio mėnesį. Atitinkamą paskaitą apie tą suvažiavimą kun. A. Trakis skaitė ir reformatams Čikagoje š. m. gruodžio mėn. 8 d. Paskaita buvo nepaprastai įdomi. Klausytojai su susikaupimu sekė kiekvieną prelegento žodį, o po paskaitos buvo užduota daugelis klausimų.

* * *

Kun. P. Dagys yra Liet. Ev. Spaudos Centro Valdybos narys ir vienas iš laikraščio "Kelias" redaktorių. Anksčiau redagavo liet. prot. žurnalą "Gimtinės Garsai".

* * *

Daina Variakoitytė baigė medicinos fakultetą Baselio u - te, Šveicarijoje, 1962 m..1963 metų kovo mėn. gavo daktaro laipsnį. Dabar atlieka praktiką Little Company of Mary, Čikagoje.

* * *

Mūsų kunigas P. Jašinskas Biržuose jau sulaukė 75 metus amžiaus, bet jis dar visai stiprus: laipioja po obeles obuolių rašyti, gali daug kalbėti, skaito be akinių.

Dar Lietuvos laikais amžino atminimo mūsų profesorius kun. P. Jakubėnas apie Radvilų pilies griuvėsius kažkur yra pasakęs: "Palaukit, dar negriūkit"... Įsi-vaizduokime tikrai sau, kad jo noras jau net dabar pildosi! Pagal gautas žinias, Biržų pilies griuvėsiai esą jau visai baigiamikonservuoti. Tatai rašo žmogus, kuris savo akimis matė, jog visos rūšys išvalytos, kur mato- si švarūs raudonų plytų grindiniai. Iš sveikesniosios griuvėsių pusės jau padaryta tiek, koks pa-locius buvo. Visur skylės užlo- pytos, o iš vasaros teatro galo pradėta labai gražiai tinkuoti su tokiais pat ornamentais, koks jis yra buvęs. Iš antros gi pusės visi griuvėsiai taip pat užcemen- tuoti, kad kiekviena plytelė pri-

tvirtinta savo vietoje. Aplinkui išvalytos žolės, pervažiuota traktoriais ir kiekvienas atski- ras griuvėsių guburėlis apce- mentuotas. - "Palaukit, dar nesu- griūkit"...

* * *

Pats hetmono paminklas kiek apleistas, reikalingas remonto, bet manoma, kad ir tai bus pa- daryta. Jei jau negailėjo didelių išlaidų griuvėsiams tvarkyti, tai jos bus padarytos ir paminklui.

* * *

Šiaip piliakalnis labai gražu, švaru, net daržininkas tam tiks- lui samdomas ir ten pat gyvena. Todėl visur gėlės žydi. Gėlės puošia ir visą miestą. Prie visų tų darbų dirba labai daug darbi- ninkų.

* * *

Chicago Savings and Loan Association

Providing a Complete Service for Our Members!

- Vacation Club
- College Bonus Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- All types of Insurance
- Free community rooms for your organization meetings
- Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
- U. S. Postal Stamp Machine Service
- Sell and redeem U.S. Bonds
- Two large free parking lots
- Drive-In Window
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

4 1/2%

Current Dividend on
Investment Accounts

HOURS

Monday... 12:00 P.M. - 8:00 P.M.
Tuesday... 9:00 A.M. - 4:00 P.M.
Wednesday... Closed All Day
Thursday... 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Friday... 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Saturday... 9:00 A.M. - 12:30 P.M.

Chicago Savings and Loan Association

6245 SOUTH WESTERN AVENUE • CHICAGO 36, ILL.

Grovehill 6-7575

GUŽAUSKŲ
BEVERLY HILLS
G Ė L I N Y Č I A

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų,
laidotuvių ir kitų papuošimų

2443 West 63rd Street

Chicago 29, Illinois

PRospect 8-0833 — 8-0834

NUO GEGUŽĖS 15 IKI GRUODŽIO 1 D. GAUTOS AUKOS

A u k o j o:

Po 10 dolerių:

P. Mekas, New Yersey; P. ir J. Jašinskai, Boston; J. Tunkūnas, Gardner; D. Evans, Rockford; P. Kutra, Philadelphia.

Po 8 dol.:

J. Mekas, New York ir P. Ciriul, Chicago.

Po 5 dol.:

M. M. Stonie, Mass.; M. Piesienė, Waterbury; N. Baueris, Austrija (5,78); Izab. Selacowich, Chicago; A. Jankūnas, Canada; V. Lisauskas, Brooklyn; O. Laumytė, Evanston; J. Gimbutas, New York; P. Gudelis, W. Germany; A. Jodinskas, Detroit; D. Jarienė, Indiana; A. Motiejūnienė, Indiana; P. Čigas, Cleveland; P. Lampsaitienė, Chicago; K. Klybas, New York.

Po 4 dol.:

P. Kalvynas, Worcester; J. ir D. Kregždės, Cincinnati; E. Raišlienė, Baltimore.

Po 3 dol.:

J. Jokubonis, Chicago; M. Ciriul, Chicago; E. Pušneraitienė, Chicago; O. Tilindienė, Chicago; J. Anysas, Chicago; kun. Neimanas, Evanston.

Po 2 dol.:

J. Trečiokas, Chicago; M. ir J. Warekois, Chicago; F. Šlenteris, W. Germany; J. Dagys, Chicago; dr. M. Kavolis, Ashland; E. Palšis, Chicago; K. Plepys, Chicago; O. Kregždienė, Chicago; St. Palshis, Chicago; J. Pipynė, England, 10 shil.; Arv. Ramonis, Chicago; V. Karosas, Cicero; H. Dilienė, Chicago; P. Variakojis, Chicago; E. Balcerienė, Chicago ir M. Karaša, Baltimore.

Po 1 dol.:

F. Zavist, Chicago; F. Narvydas, New York; P. Kuginys, Chicago; O. Ivaškienė, Chicago; L. Plačaitė, Chicago; M. Boguta, Baltimore; V. Nastopka, Baltimore ir K. Burbulys, Baltimore.

KONKURSO PREMIJŲ FONDUI
AUKOJO:

Dr. J. Yčas, Kanada, 10 dol.;
dr. J. D. Jaras, Indiana, 20 dol.;
Liet. Ev. Ref. Moterų Draugija
25 dol.

Už aukas nuoširdžiai dėkojame ir prašome ateityje savo spaudos nepamiršti.

"Mūsų Sparnų"

Administracija.

ART. BIBLICAL
TARNTBOL
BOYANI

PETKUS
LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6
CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS